

łódzkie

zintegrowana
oferta inwestycyjna | 2017
województwa łódzkiego

informacja o województwie

Profil województwa łódzkiego

Powierzchnia: 18 219 km²

Ludność: 2,5 mln osób

Gęstość zaludnienia: 137 osób/km²

Aktywni zawodowo: 1,2 mln osób

Stopa bezrobocia (stan na IX 2017 r.): 7,3%

Stolica regionu: Łódź

Powiaty: 24, w tym 3 miasta na prawach powiatu: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice

Największe miasta regionu: Bełchatów, Kutno, Pabianice, Piotrków Trybunalski, Radomsko, Tomaszów Mazowiecki, Żgierz

Liczba gmin: 177

Współczynnik urbanizacji: w 42 miastach regionu mieszka 65% mieszkańców

Główny ośrodek gospodarczy: Łódzki Obszar Metropolitalny obejmujący Łódź i powiaty: brzeziński, łaski, łódzki wschodni, pabianicki, zduńskowolski oraz zgierski

Produkt Krajowy Brutto (2015 r.): ok. 109,3 mld PLN

Liczba podmiotów gospodarczych (2016 r.): 240 tysięcy

Przeciętne wynagrodzenie brutto (2016 r.): 3925 PLN

Budżet województwa w 2017 r.:

Prognozowane dochody: 846 mln PLN

Prognozowane wydatki: 792 mln PLN

Specjalna strefa ekonomiczna: Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna i jej podstrefy w gminach Aleksandrów Łódzki, Brójce, Kleszczów, Koluszki, Ksawerów, Opoczno, Paradyż, Sławno, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Żychlin oraz w miastach Bełchatów, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Zduńska Wola, Żgierz

Parki Przemysłowe i Technologiczne:

- Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny
- Kutnowski Park Agro-Przemysłowy
- "Bionanopark" Sp. z o.o.
- Park Przemysłowy Boruta – Żgierz

Lotnisko międzynarodowe: Port Lotniczy im. Władysława Reymonta w Łodzi

Wybrani inwestorzy zagraniczni: Infosys Poland Sp. z o.o., ABB, AIG Lincoln, Amcor, BSH Bosch und Siemens Hausgeräte, BSN Gervais Danone, Coco Kunststoffwerk, Corning Cable System, Dell, Business Support Solutions, City Handlowy, ECE Projektmanagement, Euroglas, Fuji Seal Group, Fujitsu, Foxconn, GE Power Controls, Gillette Poland International Ltd., Hutchinson, Ikea, Icopal, Indesit, LG Group, Mercedes, Merloni Elektrodomestic, Metro AG, Nibco, Nordea, Saint-Gobain, Philips, Procter&Gamble, South Western BPO, Stejin Design, Süd Wolle, Tate & Lyle, Toyota, Veka Polska

Kraje pochodzenia inwestorów: Austria, Belgia, Chiny, Dania, Francja, Irlandia, Japonia, Niemcy, Portugalia, USA, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania

Współpraca z regionami innych państw: Styria (Austria), obwód witebski (Białoruś), Morawy Płd. (Czechy), Departament Nord (Francja), region Murcja (Hiszpania), obwód leningradzki (Rosja), region Örebro (Szwecja), obwody: czerniowiecki, odeski, winnicki, wołyński (Ukraina), region Csongrad (Węgry), West Midlands (Wielka Brytania), Piemont (Włochy)

Zagraniczne biura przedstawicielskie: Belgia (Bruksela), Chiny (Chengdu)

podział administracyjny województwa łódzkiego

Informacja o stolicy regionu

Łódź to liczące niemal 700 tysięcy mieszkańców miasto będące liczącym się w Polsce ośrodkiem akademickim i intensywnie rozwijającym się centrum gospodarczym, miejscem rozwoju nowych technologii, siedzibą nowoczesnych instytucji finansowych, ale także wyróżniającym się ośrodkiem kultury i sztuki. Łódź to również dynamiczne i nowoczesne, otwarte na zmiany i ulegające przeobrażeniom miasto – niegdyś centrum produkcji przemysłowej, a obecnie znajdujący się w czołówce ośrodek outsourcingu w Polsce. Ukierunkowując swój rozwój na najbliższe dekady Łódź wyznaczyła priorytetowe branże, przyciągające do Łodzi inwestorów. Oprócz logistyki i transportu, które są naturalnym kierunkiem rozwoju dla Łodzi ze względu na centralne położenie w kraju, priorytetowymi branżami są także sektory BPO/SSC, IT, R&D, produkcja AGD i przemysł elektroniczny. Ważna jest również działalność targowo-wystawiennicza i turystyka, choć miasto dostrzega również perspektywy rynkowe w tradycyjnych gałęziach przemysłu, w szczególności uwzględniając nowoczesne włókiennictwo.

Łódź ma korzystne położenie geograficzne wzbogacone dogodnymi połączeniami komunikacyjnymi, nowoczesny dworzec kolejowy oraz jedną z największych w Europie stację

kontenerową Łódź Olechów obsługując m.in. połączenie Łódź - Chengdu (prowincja Syczuan w Chinach). Możliwość realizacji połączeń lotniczych zapewnia Port Lotniczy im. Władysława Reymonta Łódź oddalony od centrum miasta zaledwie o 6 km. Lotnisko obsługuje średniej wielkości samoloty oferując połączenia osobowe oraz towarowe cargo w ruchu krajowym i zagranicznym (www.lotnisko.lodz.pl).

Oprócz wspomnianych wyżej dogodności Łódź oferuje potencjalnym inwestorom relatywnie niskie ceny nieruchomości w porównaniu z innymi polskimi aglomeracjami, jak Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań czy Gdańsk oraz niższe koszty zatrudnienia. Fakt ten został dostrzeżony przez wielkie koncerny międzynarodowe (ABB, Bosch, Dell, GE, Gillette, Ikea, Philips, Siemens) i firmy, które zdecydowały się utworzyć na terenie miasta bądź okolic swoje oddziały produkcyjne, centra handlowo-usługowe czy centra logistyczne. Te ostatnie ulokowały się w dużej mierze w okolicach miasta Stryków, ale też w Tomaszowie Mazowieckim, Piotrkowie Trybunalskim czy Kutnie. Należą do dużych firm ponadnarodowych, jak Kaufland, Raben, Ikea, Kerakoll, Gravelleau, Casino, Lek, Prologis, Segro, Blackstone, Panattoni.

gospodarka

Sytuacja gospodarcza i perspektywy rozwojowe¹

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonuje około 240 tysięcy podmiotów gospodarczych, głównie małych i średnich. Firmy te mogą być potencjalnymi kontrahentami i partnerami (poddostawcami bądź nabywcami komponentów) dla zagranicznych przedsiębiorców. Ponad 97% spośród nich to firmy prywatne. Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego wynosi około 3 380. W strukturze firm dominuje drobna przedsiębiorczość. Wiele z tych firm aktywnie działa na rynkach zagranicznych, jak również jest podwykonawcami dla dużych przedsiębiorstw (również z województwa łódzkiego) produkujących np. sprzęt gospodarstwa domowego.

Gospodarka województwa łódzkiego w ostatnich latach rozwija się bardzo dynamicznie. Znajduje to odzwierciedlenie w różnego rodzaju wskaźnikach gospodarczych.

Dzięki aktywności samorządu województwa pozytywne trendy w gospodarce regionu mają szansę utrzymać się w dłuższej perspektywie stwarzając dla obecnych i przyszłych inwestorów znakomite warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

Rosnące zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw

Malejąca stopa bezrobocia (we wrześniu 2017 roku wynosiła 7,3%)

Zwiększająca się wartość produkcji sprzedanej przemysłu

Poprawiające się z roku na rok wyniki finansowe przedsiębiorstw

Dominujące sektory w gospodarce województwa²

Położone w samym centrum Polski województwo łódzkie może się poszczycić długą tradycją produkcji odzieży i wyrobów włókienniczych. Obecnie, obok tych dwóch filarów, najważniejszymi gałęziami przemysłu w regionie są: przemysł energetyczny, produkcja sprzętu AGD, farmaceutyków, przetwórstwo rolno-spożywcze, materiałów budowlanych, a także produkcja sprzętu medycznego. W woj. łódzkim odbywa się prawie 70% krajowej produkcji płytek ceramicznych i terakoty. Region łódzki bardzo szybko rozwija się również i w innych dziedzinach, takich jak usługi finansowe, rozliczeniowe i badawcze (BPO/SSC) oraz biotechnologia. Warto dodać, że największy w Europie klastrowy przemysłowy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego został założony w woj. łódzkim.

Biorąc pod uwagę przedmiot działalności firm to prawie jedna trzecia przedsiębiorstw działających na terenie województwa łódzkiego zajmuje się handlem, około 13% to przedsiębiorstwa przemysłowe, a ponad 14% to firmy budowlane i prowadzące obsługę rynku nieruchomości. Te sektory skupiają ponad połowę firm zarejestrowanych w regionie. W dalszej kolejności znajdziemy firmy zajmujące się świadczeniem szeroko rozumianych usług profesjonalnych (np. doradczych, badawczo-rozwojowych, marketingowych) czy przedsiębiorstwa z branży logistycznej.

Specjalizacje regionu³

Branża innowacyjnego włókiennictwa i mody (włókiennicza, odzieżowa i dziewiarska)

Ten tradycyjny dla Łodzi i województwa rodzaj przemysłu nastawiony na produkcję wysokiej jakości, unikatowej odzieży, tkanin bawełnianych, wełnianych, syntetycznych, wyrobów pończosznich, tkanin ręcznikowych i welwetu ma szansę dalszego rozwoju i sprostania międzynarodowej konkurencji z uwagi, m.in., na istniejący potencjał oferowany przez:

- sektor nowoczesnych technologii włókienniczych (Centrum Zaawansowanych Technologii Tekstyliów Przyjaznych dla Człowieka PRO HUMANO TEX);
- wykwalifikowaną kadrę z dużymi doświadczeniami i praktyką zawodową;
- silne zaplecze naukowe, które tworzy szereg uczelni, instytutów i ośrodków badawczych (**Politechnika Łódzka, Instytut Włókiennictwa, Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych, Instytut Technologii Bezpieczeństwa MORATEX czy Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Włókienniczych**).

Zaawansowane materiały budowlane

Ponad połowa krajowej produkcji wyrobów ceramicznych i materiałów budowlanych (płytek ceramicznych, terakoty, zapraw i klejów budowlanych, szkła) pochodzi od znanych oraz uznanych w Polsce i Europie producentów z terenu województwa łódzkiego od takich producentów, jak: Grupa Atlas, Grupa Paradyż, Opoczno Sp. z o.o., Grupa Tubądzin, Euroglas, Cer-art, Cer-rol i Nova-Ceramica. W Działoszynie, na południu woj. łódzkiego, wydobywa się trawertyn, który należy do cenionych budowlanych materiałów wykończeniowych.

Medycyna, farmacja, kosmetyki

Branże te w coraz większym zakresie wykorzystują nowoczesne technologie, takie jak np. biotechnologię. Dzięki niej organizmy żywe są angażowane do stworzenia nowych

produktów lub procesów technologicznych. Biotechnologia jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dyscyplin nauk technicznych w województwie, z powodzeniem stosowanych w medycynie, farmacji i produkcji kosmetyków. Branże te w coraz większym stopniu bazują także na potencjale tkwiącym w nanotechnologii pozwalającej np. na miniaturyzację niektórych urządzeń medycznych.

Region dysponuje dużym potencjałem naukowo-badawczym skoncentrowanym na naukach biologicznych, medycznych, chemicznych oraz dużym zapleczem medycznym (Uniwersytet Medyczny, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki, Instytut Medycyny Pracy, czy Bionanopark Sp. z o.o., który prowadzi badania nad nowymi formami kosmetyków, leków i nanomateriałów. W ośrodkach tych są realizowane projekty badawczo-rozwojowe stanowiące bardzo dobry fundament dla rozbudowy w skali regionu sektora biotechnologii i nanotechnologii.

Województwo może poszczycić się pokaźną liczbą studentów i absolwentów kierunków: biotechnologia, biologia molekularna, mikrobiologia i chemia, kształconych w trzech największych łódzkich uczelniach: Politechnice Łódzkiej, Uniwersytecie Medycznym w Łodzi oraz Uniwersytecie Łódzkim.

Energetyka i odnawialne źródła energii

Obecnie energetyka to głównie Piotrkowsko-Belchatowski Okręg Przemysłowy, gdzie znajdują się, m.in., Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów oraz Elektrownia Bełchatów dostarczająca rocznie ok. 20 proc. produkowanej w kraju energii elektrycznej. Wymogi związane z ochroną środowiska będą wymuszały systematyczne zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym Polski, co może stwarzać dla branży szanse rozwojowe. Dla decyzji o inwestowaniu i wykorzystaniu „czystych źródeł energii” mogą mieć znaczenie następujące atuty województwa łódzkiego:

 Doskonała lokalizacja w centrum Polski, zapewniająca łatwe połączenie z każdym regionem kraju

 Wyjątkowe warunki naturalne, szczególnie korzystne dla rozwoju odnawialnych źródeł energii

 Położenie zapewniające korzystne warunki dla rozwoju energetyki

 Rolniczy charakter regionu gwarantujący dostępność pod budowę farm wiatrowych

 Złoża geotermalne, oceniane na 10 837 mn ton paliwa umownego, co stanowi 1/3 zasobów Polski

 Duże możliwości produkcji biomasy roślinnej (słomy, roślin energetycznych)

 Niezagospodarowane użytki rolne, które można wykorzystać pod potencjalne uprawy energetyczne

 Znaczące możliwości produkcji i wykorzystania na cele energetyczne biogazu roślinnego, a także produkcji biogazu z oczyszczalni ścieków i śładowisk

Innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze

Rolnictwo odgrywa znaczącą rolę w gospodarce województwa łódzkiego. Użytki rolne stanowią ponad 48 proc. terenu województwa. Główne uprawy to rzepak, rzepik, pszenica, żyto, buraki cukrowe, ziemniaki. W północnych powiatach: kutnowskim, łowickim i łęczyckim występujący tam czarnoziem umożliwia rozwój sadownictwa i warzywnictwa. Na tej bazie z kolei rozwija się przetwórstwo rolno-spożywcze, produkcja konserw warzywnych, mięsnych, koncentratów, soków i napojów. Ten rodzaj przetwórstwa dobrze prosperuje również w powiecie skierniewickim, gdzie jest skutecznie wspomagany przez słynny Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach założony przez profesora Szczepana A. Pieniążka (www.inhort.pl).

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonują grupy producenckie oferujące wysokiej jakości żywność ekologiczną typu bio, bez konserwantów i sztucznych barwników. Przykładami są: Grupa Producentów Owoców RAJPOL, Zrzeszenie Plantatorów owoców i Warzyw w Łowiczu, Kwiaty Polskie Grupa Producentów Sp. z o.o., Zrzeszenie Plantatorów Owoców i Warzyw w Łowiczu, Elit, Sadex, Aplet, Aura.

Media, informatyka i telekomunikacja

Na terenie województwa łódzkiego są podejmowane różnorodne inicjatywy zmierzające do tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi branży medialnej w regionie poprzez pomoc twórcom i przedsiębiorcom w realizacji projektów medialnych (film, TV, teatr, Internet) z wykorzystaniem potencjału lokalnej gospodarki oraz zaplecza naukowego Szkoły Filmowej w Łodzi i innych regionalnych ośrodków edukacyjnych i badawczo-rozwojowych. Szczególna rola w realizacji rozwoju nowych mediów przypada Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. L. Schillera, która jest jedną z najpopularniejszych szkół filmowych na świecie (www.filmschool.lodz.pl).

Kompleksową infrastrukturę techniczną i nowoczesne zaplecze dla twórców zapewnia TOYA SOUND STUDIOS, w którego skład wchodzi nowoczesny i innowacyjny kompleks filmowy, dźwiękowy i koncertowy. Kompleks jest wyjątkowy w skali europejskiej i jedyny tego typu obiekt w Polsce. Silny ośrodek akademicki z dziedziny IT, specjalizujący się, m. in., w oprogramowaniu i cyfrowej obróbce obrazu istnieje przy takich renomowanych uczelniach jak Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka, Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności, Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania.

Innowacyjna technologia

To dziedzina stanowiąca połączenie inżynierii mechanicznej, elektrycznej, komputerowej, automatyki i robotyki, służąca projektowaniu i wytwarzaniu nowoczesnych urządzeń. Jest ona dobrze reprezentowana w województwie łódzkim wspomagając rozwój niektórych branż uznanych za wiodące dla regionu np. energetyki. Na terenie województwa łódzkiego działa duża grupa doświadczonych specjalistów w dziedzinie mechatroniki. Funkcjonuje tu 10 szkół zawodowych, które prowadzą kształcenie w zakresie mechatroniki.

Pierwszym w Polsce i jednym z najlepszych ośrodków kształcącym w zakresie mechatroniki jest Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Z kolei Politechnika Łódzka posiada Instytut Mechatroniki i Systemów Informatycznych, działający w obrębie Wydziału Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki. Studenci tego kierunku nauczani są jak twórczo stosować w pracy te elementy wiedzy technicznej, sztucznej inteligencji i inżynierii komputerowej, które będą najbardziej przydatne do rozwiązania praktycznych zadań przy projektowaniu i wdrażaniu systemów mechatronicznych.

Rynek usług finansowych⁴

Łódź to jeden z głównych ośrodków i największych centrów outsourcingu w Polsce. Obecnie w Łodzi, w sektorze usług dla biznesu, w 41 firmach zatrudnionych jest ok. 10 000 pracowników.

Gwarancją sukcesu prowadzenia działalności w mieście są zachęty inwestycyjne oferowane firmom z sektora BPO/IT, wśród których należy wymienić konkurencyjne koszty prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcie ze stro-

ny władz lokalnych oraz niskie ceny wynajęcia powierzchni biurowej klasy A, wahające się od 11 do 13.5 EUR/m². Miasto oferuje szereg zachęt inwestycyjnych m.in.: zwolnienie od podatku od osób prawnych w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej (ŁSSE), pakiet zwolnień od podatku od nieruchomości, zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy czy dofinansowanie szkoleń dla pracowników m.in. w zakresie nauki niszowych języków obcych.

Główne firmy świadczące usługi finansowo-rozliczeniowe:

¹ Na podstawie:

– Główny Urząd Statystyczny, „Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego (luty 2017 r.)”, http://lodz.stat.gov.pl/download/gfx/lodz/pl/defaultaktualnosci/750/2/65/1/201703_s_komunikat201702.pdf

² Polska Agencja Informatyki i Inwestycji Zagranicznych, „Łódzkie”, www.paih.gov.pl/files/?id_plik=11769

³ Na podstawie: Polska Agencja Informatyki i Inwestycji Zagranicznych, „Łódzkie”

⁴ Za: Strategia Loris 2030

⁵ Na podstawie: Outsourcing Portal, „BPO i IT trzonem łódzkiej gospodarki”

dostępność komunikacyjna

Łódź - stolica województwa łódzkiego znajduje się w samym centrum Polski oraz w sercu Europy. W promieniu 500 km znajduje się 7 europejskich stolic: **Warszawa, Berlin, Praga, Wiedeń, Bratysława, Budapeszt i Wilno.**

Połączenia drogowe

Centrum województwa łódzkiego to punkt przecięcia najważniejszych krajowych i europejskich szlaków komunikacyjnych. Duży węzeł autostrad A-1 i A-2 w Strykowie pod Łodzią zapewnia szybkie połączenie z Warszawą, Poznaniem,

Gdańskiem, Toruniem, a bliskość dróg ekspresowych S8 i S14 daje możliwość szybkiego połączenia m.in. z aglomeracją śląską i regionem Dolnego Śląska.

Autostrada A1/droga krajowa nr 1 (E75) - północ-południe (Gdańsk-Katowice)

Autostrada A2/droga krajowa nr 2 (E30) - wschód-zachód (Berlin-Poznań-Warszawa-Moskwa)

Droga ekspresowa S8 / droga krajowa nr 14 (E67) - południowy zachód - północny wschód (Wrocław-Warszawa)

Droga ekspresowa S14 - zachodnia część obwodnicy Łodzi w całości tworzonej z dróg A1, A2, S14 oraz S8 w średnim promieniu 20-30 km od centrum miasta

Przez Łódź przebiegają dwa najważniejsze korytarze transportowe sieci Trans European Networks (TEN), będące częścią europejskiej koncepcji integracji przestrzeni – korytarz II: Berlin – Warszawa – Moskwa oraz korytarz VI: Skandynawia – Bałkany.

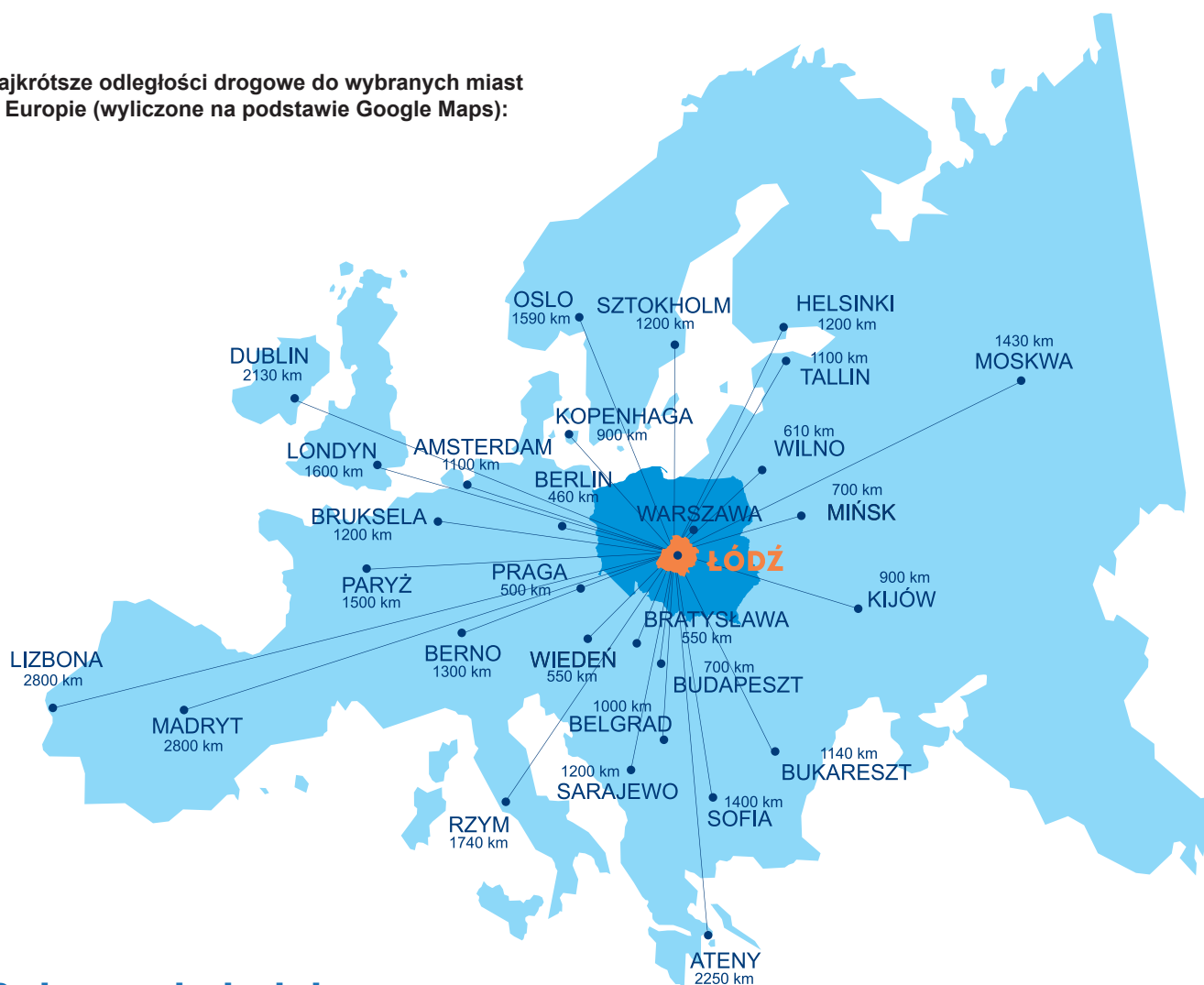
Połączenia lotnicze

Bliskość dwóch międzynarodowych lotnisk - Portu Lotniczego im. Władysława Reymonta i Lotniska Chopina, pierwszego z nich zlokalizowanego tylko 15 minut (6 km) od centrum Łodzi, stanowią niewątpliwie atuty miasta na tle innych lokalizacji. Port działa nieprzerwanie od 1925 r. Jego powierzchnia to 24 tys. m², a roczna przepustowość to około 2 mln pasażerów. Oprócz regularnych połączeń do Londyn,

Dublina East Midlands czy Aten lotnisko obsługuje również loty czarterowe, zarówno wakacyjne, jak i prywatne, które cieszą się coraz większą popularnością wśród zagranicznych inwestorów i biznesmenów. Lotnisko prowadzi obsługę cargo, które pod względem przeładunków cargo RFS plasuje się w pierwszej trójce w Polsce.

¹ Na podstawie: Invest Łódź, „Dlaczego Łódź?”, <http://www.invest.lodz.pl/atuty-lodzi/dlaczego-lodz/>

Najkrótsze odległości drogowe do wybranych miast w Europie (wyliczone na podstawie Google Maps):

Połączenia kolejowe

Przez województwo łódzkie przebiegają ważne szlaki kolejowe, dzięki czemu Łódź jest ważnym węzłem komunikacji kolejowej z jednym z najbardziej nowoczesnych dworców w Europie – Nową Łodzią Fabryczną ukończoną w 2016 r. Posiada m. in. częste i szybkie połączenia z Warszawą. Dogodne są także połączenia z innymi ośrodkami miejskimi kraju. Ważna w kontekście inwestycji w mieście, szczególnie pod kątem dostępności wykwalifikowanej kadry z regionu łódzkiego, jest Łódzka Kolej Aglomeracyjna (www.lka.

lodzkie.pl), która docelowo ma obsługiwać połączenia w całym województwie.

Na obrzeżach Łodzi jest zlokalizowana jedna z największych w kraju stacji kontenerowych Łódź-Olechów. Od 2013 roku działa kolejowe połączenie kontenerowe na trasie Łódź – Odessa (Ukraina) – Ałmaty (Kazachstan) – Chengdu w prowincji Syczuan (Chiny). Kolejowy skład kontenerowy pokonuje trasę w 2 tygodnie.

zasoby ludzkie

Województwo łódzkie to region zamieszkiwany przez blisko 2,5 mln osób, z czego ok. 60% [wg danych GUS za 2016 r.] to ludność w wieku produkcyjnym będąca do dyspozycji pracodawców (inwestorów) planujących rozwój swoich przedsiębiorstw. Województwo łódzkie to także duża baza naukowa i badawcza oraz wykwalifikowany personel, w dużej mierze bazujący na absolwentach opuszczających corocznie mury regionalnych uczelni. Dzięki ich działalności region posiada duże zasoby pracowników wykształconych w pożądanych przez pracodawców dziedzinach, co przy konkurencyjnych kosztach zatrudnienia w porównaniu z innymi lokalizacjami w Polsce czyni województwo łódzkie atrakcyjnym miejscem z punktu widzenia potencjalnych inwestorów.

Aby sprostać oczekiwaniom pracodawców łódzkie uczelnie oferują studia w językach angielskim, m.in. w zakresie specjalizacji American Studies and Mass Media czy International Marketing Management i francuskim. Władze samorządowe kładą ponadto duży nacisk na utrwalanie pozytywnych relacji między biznesem a nauką, a w rezultacie współpracy między tymi trzema stronami powstały np. kierunki studiów, które kształcą specjalistów w dziedzinach pożądanych przez pracodawców w mieście – m.in. SSC/BPO i IT.

Dzięki Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej i oferowanemu dzięki niej dobremu skomunikowaniu między miastami, województwo łódzkie umożliwia inwestorom korzystanie z dużego zaplecza pracowników z całego regionu.

nauka¹

Łódź jest jednym z ważniejszych ośrodków akademickich w kraju. W mieście zlokalizowane jest łącznie 27 placówek szkolnictwa wyższego, w tym 6 uczelni państwowych.

Rocznie na łódzkich uczelniach studiuje około 80 tys. studentów, a dyplom uzyskuje około 20 tys.

¹ Na podstawie: Invest Łódź, „Dlaczego Łódź?”, <http://www.invest.lodz.pl/atuty-lodzi/dlaczego-lodz/>

Największymi publicznymi uczelniami w Łodzi są:

- Uniwersytet Łódzki – ok. 40 000 studentów
- Politechnika Łódzka – ok. 20 000 studentów
- Uniwersytet Medyczny – ok. 9 000 studentów

Największymi prywatnymi uczelniami w Łodzi są:

- Społeczna Akademia Nauk - ok. 15 400 studentów
- Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi – ok. 3 200 studentów

Wśród czołowych uczelni w Łodzi i województwie łódzkim jest **Uniwersytet Łódzki** oferujący 68 kierunków i ponad 150 specjalności. Dzięki współpracy z uczelniami zagranicznymi można studiować na kierunkach, których ukończenie gwarantuje otrzymanie dyplomów dwóch uczelni. W ramach programu Socrates/Erasmus studenci Uniwersytetu Łódzkiego mogą kontynuować naukę w 23 krajach Europy.

Politechnika Łódzka od wielu lat zajmuje czołowe miejsca w rankingach uczelni technicznych. Jest laureatem konkursu na „Najbardziej innowacyjną i kreatywną uczelnię w Polsce w tworzeniu perspektyw zawodowych”. Jedną z najchętniej wybieranych wyższych szkół technicznych, której dyplom cieszy się uznaniem polskich i zagranicznych pracodawców.

Uniwersytet Medyczny to jedna z największych uczelni medycznych w Polsce. Kształci lekarzy, stomatologów, farmaceutów, specjalistów usług medycznych i jako jedyna uczelnia w Polsce prowadzi studia oficerów lekarzy dla wojskowej służby zdrowia we współpracy z MON. Łódzki Uniwersytet Medyczny zajmuje czołowe miejsca w rankingach uczelni, a zaplecze dydaktyczne, badawcze i laboratoryjne jest jednym z najnowocześniejszych w Polsce.

Edukacja w Łódzkiem to także ośrodki międzynarodowej współpracy kulturalno-naukowej: Alliance Francaise, British Council, Katedra Badań Niemcoznawczych, Katedra Amerykanistyki i Mass Mediów oraz szkoły języków obcych, w których można uzyskać międzynarodowe certyfikaty.

Potencjał badawczo-naukowy istotny z punktu widzenia potencjalnych inwestorów uzupełniają ważne ośrodki badawczo-rozwojowe, w tym przedstawicielstwa Polskiej Akademii Nauk (Centrum badań Molekularnych i Makromolekularnych, Instytut Biologii Medycznej, Centrum Biologii Medycznej i Mikrobiologii), Instytut Technologii Bezpieczeństwa Moratex czy Instytut Medycyny Pracy. Łódź to także ceniony za granicą ośrodek badawczy w zakresie chemii, fizyki i technologii polimerów oraz ich wykorzystania do produkcji tworzyw sztucznych i włókien.

atuty i mocne strony regionu¹

Dlaczego warto inwestować w Regionie Łódzkim

1. Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne, na przecięciu głównych korytarzy transportowych Północ - Południe i Wschód - Zachód (A1 i A2) ułatwiające dostęp zarówno do rynków sąsiadujących krajów UE, jak i rynku Rosji, Białorusi czy Ukrainy
2. Regularne kolejowe połączenie cargo z Chinami /Łódź – Chengdu/
3. Liczne szkoły wyższe oraz zawodowe zapewniające pracownikom o najwyższych kompetencjach zawodowych
4. Dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza stolicy regionu – Łodzi
5. Duże zasoby węgla brunatnego, dzięki czemu województwo jest drugim w kraju (po Śląsku) producentem energii i dysponuje nadwyżką taniej energii elektrycznej
6. Źródła wód termalnych, które mogą być podstawą rozwoju energii odnawialnej oraz rozwoju funkcji uzdrowiskowych regionu (Uzdrowisko termalne w Uniejowie oraz Pijalnia Wód Termalnych w Poddębicach);
7. British International School of the University of Łódź – szkoła dla dzieci i młodzieży międzynarodowej
8. Atrakcyjne oferty inwestycyjne dla inwestorów
9. Liczący się w kraju potencjał naukowo-badawczy łódzkich szkół wyższych i ośrodków naukowych
10. Aktywna polityka gospodarcza władz województwa nakierowana na rozwój przyjaznej administracji dla drobnej i małej przedsiębiorczości oraz na tworzenie atrakcyjnych warunków zatrudnienia
11. Efektywni i przedsiębiorczy partnerzy biznesowi, z których część jest poddostawcami części i komponentów dla dużych, zagranicznych producentów

instrumenty wsparcia dla inwestorów i przedsiębiorców¹

W województwie łódzkim działa szereg wyspecjalizowanych podmiotów wspierających krajowych i zagranicznych inwestorów. Należą do nich:

- Regionane Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego (RCOIE)
- Centrum Obsługi Przedsiębiorcy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego
- Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.
- Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
- „Bionanopark” Sp. z o.o.
- Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą w Urzędzie Miasta Łodzi
- Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.
- Kutnowski Park Agro-Przemysłowy

Regionalne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera

ul. Tuwima 22/26, 90-002 Łódź
tel. +48 42 291 98 50
www.investin.lodzkie.pl

Regionalne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera, w skrócie RCOIE, jako oficjalny partner Ministerstwa Rozwoju oraz Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. (PALiH) jest bezpośrednim partnerem na terenie woj. łódzkiego dla inwestorów oraz polskich eksporterów.

Działania RCOIE mają na celu zwiększenie poziomu inwestycji zagranicznych w Polsce, w tym w woj. łódzkim, poprzez dostęp do informacji o warunkach podejmowania działalności gospodarczej (inwestowania) w naszym regionie. Oferta RCOIE ma również na celu wzrost aktywności przedsiębiorstw z regionu łódzkiego na rynkach zagranicznych poprzez ułatwienie dostępu do informacji niezbędnych do planowania, organizowania i realizacji eksportu i/lub sprzedaży na Jednolitym Rynku Europejskim jak również inwestowania poza granicami Polski.

RCOIE towarzyszy inwestorom począwszy od wstępnej prezentacji ofert inwestycyjnych poszczególnych gmin

¹ Na podstawie: – Invest Łódź, „Dlaczego Łódź?”, <http://www.invest.lodz.pl/atuty-lodzi/dlaczego-lodz/>

i powiatów, aż po uruchomienie projektu inwestycyjnego. Usługi RCOIE obejmują następujące rodzaje informacji:

- poszukiwanie najlepszego miejsca pod inwestycję w oparciu o potrzeby i wymagania inwestora (lokalizacja, infrastruktura, logistyka, siła robocza itp.);
 - zbieranie danych niezbędnych do opracowania studium wykonalności projektu (statystyki, potencjalni odbiorcy i dostawcy, ramy prawne, obciążenia podatkowe, dostępne zasoby siły roboczej);
 - organizacja przyjazdowych misji do województwa łódzkiego dla zagranicznych inwestorów, do wybranego powiatu/gminy (transport, organizacja spotkań, tłumaczenia);
 - wsparcie w negocjacjach w ramach rozpatrywanych lokalizacji pod inwestycje, pomoc w przygotowaniu pakietu zachęt;
- wynajdywanie dla firm – eksporterów z terenu województwa łódzkiego adresów potencjalnych partnerów handlowych na zagranicznych rynkach zbytu;
 - organizowanie bezpłatnych spotkań i konferencji dla firm z terenu województwa łódzkiego zainteresowanych podejmowaniem eksportu na zagraniczne rynki;
 - organizowanie dla firm z terenu woj. łódzkiego misji handlowych (odpłatnie) na zagraniczne rynki celem znalezienia partnera do współpracy handlowej lub kooperacyjnej oraz zagranicznych, handlowych misji przyjazdowych do województwa łódzkiego.

Wszelkie informacje udostępniane przez RCOIE podczas przygotowywania projektu inwestycyjnego są poufne.

COP Centrum Obsługi Przedsiębiorcy

ul. Moniuszki 7/9, 90-101 Łódź
tel. +48 42 633 31 07
www.cop.lodzkie.pl

jest odpowiedzialna za rozdysponowanie funduszy unijnych z I osi „Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy” oraz II osi „Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka” programu regionalnego dla województwa łódzkiego. Celem przewodnim COP jest zapewnienie beneficjentom pomocy w uzyskaniu dofinansowania, a następnie jak najlepszym wykorzystaniu środków unijnych przeznaczonych na rozwój konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki w regionie łódzkim.

Centrum Obsługi Przedsiębiorcy (COP) to wojewódzka, samorządowa jednostka organizacyjna działająca od 1 marca 2008 roku. W obecnym okresie finansowania 2014-2020, COP pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej – IP, która

Celem efektywnego dotarcia do potencjalnych zainteresowanych COP prowadzi punkty informacyjno-konsultacyjne zlokalizowane w następujących miejscowościach województwa łódzkiego

Punkt Konsultacyjny Centrum Obsługi Przedsiębiorcy, ul. Moniuszki 7/9, 90-101 Łódź
Telefony do konsultantów: +48 42 230 15 55, 42 230 15 56

Lokalny Punkt Informacyjny w Bełchatowie, ul. Kościuszki 17, 97-400 Bełchatów
Telefony do konsultantów: +48 44 633 34 63

Lokalny Punkt Informacyjny w Brzezinach, ul. Sienkiewicza 16, 95-060 Brzeziny
Telefony do konsultantów: +48 46 874 31 54

Lokalny Punkt Informacyjny w Łowiczu, ul. Świętojańska 1, 99-400 Łowicz
Telefony do konsultantów: +48 46 837 52 67

Lokalny Punkt Informacyjny w Sieradzu, ul. Kościuszki 6, 98-200 Sieradz
Telefony do konsultantów: +48 43 678 40 80

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

ul. Tymienieckiego 22/24, 90-349 Łódź
tel. +48 42 676 27 53/54
www.sse.lodz.pl

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. zajmuje powierzchnię 1339 ha w trzech województwach: łódzkim, mazowieckim i wielkopolskim. Świetna lokalizacja, ulgi podatkowe, bogate tradycje przemysłowe, daleko idąca pomoc merytoryczna we wdrażaniu procesu inwestycyjnego sprawiają, że ŁSSE jest idealnym miejscem dla inwestorów zainteresowanych rozwijaniem swojej działalności.

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna to:

wysoki
poziom
pomocy
publicznej

atrakcyjne
tereny
inwestycyjne

doskonale
położenie
w centrum
Polski

bardzo
dobra sieć
komunikacyjna

kompleksowa
obsługa
inwestora

profesjonalny
zespół

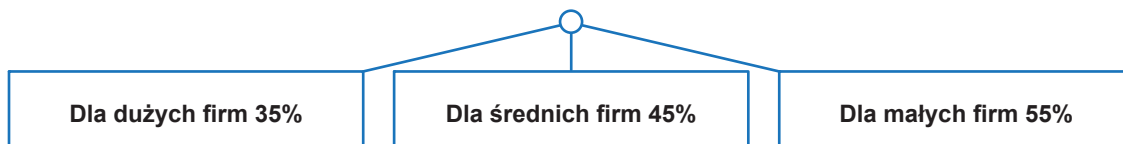
współpraca
z placówkami
edukacyjnymi
i uczelniami
wyższymi

Pomoc publiczna

Przedsiębiorcy, którzy chcą rozpocząć działalność gospodarczą na terenie ŁSSE mogą skorzystać z pomocy publicznej przyznanej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych. Istnieje także możliwość zwolnienia z podatku od nieruchomości. Pomoc publiczna jest przyznawana z tytułu:

Poziom pomocy publicznej jest zależy od wielkości przedsiębiorstwa oraz województwa. W województwie łódzkim poziom wsparcia odnoszony do kwalifikowanych kosztów inwestycji lub dwuletnich kosztów pracy przedstawia się następująco:

Pomoc zespołu

Każdy inwestor dostaje w ŁSSE swojego opiekuna, który prowadzi go przez cały proces wydania zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w ŁSSE. Opiekunowie służą także pomocą przedsiębiorcom już działającym w Strefie.

Przedstawiciele ŁSSE:

- ściśle współpracują z władzami lokalnymi w celu usprawnienia przebiegu procesu inwestycyjnego
- wspierają inwestorów w kontaktach z firmami dostarczającymi media
- organizują szkolenia dla inwestorów
- promują inwestorów w mediach
- udzielają wsparcia w kontaktach z administracją rządową

„Bionanopark” Sp. z o.o.

ul. Dubois 114/116, 93-465 Łódź
tel. +48 42 280 76 76
www.technopark.lodz.pl

„Bionanopark” Sp. z o.o. (Technopark) jest parkiem naukowo-technologicznym z atrakcyjną ofertą badawczą, inwestycyjną oraz inkubacyjną skierowaną do firm i instytucji działających w obszarze zaawansowanych technologii.

Kluczową rolę w Technoparku odgrywa centrum wdrożeniowe BioNanoPark oraz Łódzki Inkubator Technologiczny.

Ponadto Technopark dysponuje atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi dla podmiotów z branży nowych technologii oraz nowoczesnym zapleczem konferencyjnym. Oferta inwestycyjna jest szczególnie atrakcyjna dla firm, które nie chcą tworzyć własnych działów R&D, ponieważ mogą na atrakcyjnych warunkach zlecać badania swoich produktów laboratorium BioNanoParku, który jest jednym z najlepiej wyposażonych w Europie centrów wdrożeniowych wyspecjalizowanych w bio-i nanotechnologii. Łódzki Inkubator technologiczny wspiera natomiast młode, innowacyjne przedsiębiorstwa. Korzystające z jego usług firmy odnoszą znaczne sukcesy i zyskując wiele prestiżowych nagród. To w ŁIT zaczęły swoje pierwsze kroki stawiać firmy takie jak: w4e Centrum Energii Wiatrowej, Analytical R&D, MobileMS, LIW Care Technology czy Gecos.

Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

ul. Narutowicza 34, 90-135 Łódź
tel. +48 42 208 93 11
www.larr.lodz.pl

Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. to instytucja okołobiznesowa świadcząca swoim klientom usługi obejmujące m.in. konsulting finansowy, doradztwo prawne i biznesowe, wsparcie w zakresie eksportu i importu, przygotowywanie dokumentów strategicznych dla biznesu i sektora publicznego. Od 2001r. Ł. ARR pełni funkcję Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF), odpowiedzialnej za obsługę i wdrażanie programów przeznaczonych na finansowanie inwestycji w nowe technologie, specjalistyczne usługi doradcze, podnoszenie kwalifikacji pracowników i rozwój eksportu. Obecnie ŁARR pełni funkcję RIF wdrażając wybrane działania Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą w Urzędzie Miasta Łodzi

ul. Piotrkowska 104a, 90-926 Łódź
tel. +48 42 638 59 39
www.um.lodz.pl

Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą w Urzędzie Miasta Łodzi to wydzielona jednostka organizacyjna, w ramach której funkcjonuje Oddział Pozyskiwania i Obsługi Inwestorów. Zadaniem jednostki jest:

Pozyskiwanie inwestorów w priorytetowych branżach (BPO, AGD, logistyka, biotechnologia, farmaceutyka oraz centra badawczo-rozwojowe)

Wspomaganie organizacyjne inwestorów w fazie przygotowania projektu oraz dalsza opieka w trakcie inwestycji

Opracowywanie i przygotowywanie ofert inwestycyjnych Miasta

Prezentowanie ofert inwestycyjnych Miasta na targach branżowych

Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.

ul. Ciepłownicza 5, 97-400 Bełchatów
tel. +48 44 733 11 65
www.ppt.belchatow.pl

Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo-Technologiczny (BKPPT) jest ważnym podmiotem aktywizującym gospodarkę Powiatu Bełchatowskiego, Park posiada wydzielony obszar wykorzystujący lokalną infrastrukturę i umożliwiający podejmowanie na preferencyjnych warunkach działalności gospodarczej. W ofercie Parku można znaleźć wydzielone tereny inwestycyjne, powierzchnię biurową do wynajęcia oraz usługi szkoleniowo-doradcze. Park oferuje również pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym z funduszy UE.

Kutnowski Park Agro-Przemysłowy

Pl. J. Piłsudskiego 18, 99-300 Kutno
tel. +48 24 253 12 19
www.um.kutno.pl

Kutnowski Park Agro-Przemysłowy (KPAP) został utworzony w 1998 r. Położony przy skrzyżowaniu autostrady A-1 oraz drogi międzynarodowej E-30 jest znakomitym miejscem do lokalizowania inwestycji. Zajmuje on obszar kilkuset hektarów, a w jego granicach funkcjonuje ponad 60 firm z kapitałem polskim i zagranicznym. Zatrudnionych na tym terenie jest obecnie blisko 6000 osób. Tereny inwestycyjne oferowane w ramach KPAP są własnością Miasta i posiadają uregulowaną sytuację prawną. Część z nich włączona jest do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W ofercie znajdują się także grunty prywatne, przeznaczone pod działalność przemysłową lub usługową. W stosunku do gruntów miejskich istnieje możliwość sprzedaży działek dostosowanych wielkością do indywidualnych potrzeb inwestora.

Na terenie Kutnowskiego Parku Agro-Przemysłowego inwestorzy mogą skorzystać z następujących instrumentów wsparcia:

- **zwolnienie z podatku od nieruchomości (maksymalnie do 5 lat), przy czym wielkość zwolnienia jest uzależniona od liczby utworzonych nowych miejsc pracy**
- **zwolnienie z podatku dochodowego na terenach Podstrefy Kutno ŁSSE w wysokości do 55%**
- **pomoc Urzędu Pracy w rekrutacji i szkoleniu nowozatrudnionych pracowników**

potencjał inwestycyjny gmin

Województwo łódzkie oferuje inwestorom szereg możliwości inwestowania, zarówno w obrębie istniejącej infrastruktury przemysłowej, jak i poprzez możliwości skorzystania z dostępnych użytków gruntowych udostępnionych pod potencjalne inwestycje. Inwestorzy mają następujące możliwości dotarcia do istniejących ofert inwestycyjnych:

- **Kontakt bezpośredni z jednostkami organizacyjnymi urzędów gmin zajmujących się obsługą inwestorów**
- **Kontakt z Regionalnym Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (RCOIE)**
- **Kontakt z Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A. (ŁSSE)**

Regionalne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera

ul. Tuwima 22/26
90-002 Łódź
tel. +48 42 291 97 78
www.investin.lodzkie.pl

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

Ks. Biskupa Wincentego
Tymienieckiego 22G
90-349 Łódź
tel. +48 42 676 27 53
+48 42 676 27 54
www.sse.lodz.pl

Województwo łódzkie oferuje inwestorom szereg możliwości inwestowania, zarówno w obrębie istniejącej infrastruktury przemysłowej, jak i poprzez możliwości skorzystania z dostępnych użytków gruntowych udostępnionych pod potencjalne inwestycje. Inwestorzy mają następujące możliwości dotarcia do istniejących ofert inwestycyjnych:

Gminy dysponujące użytkami gruntowymi czy infrastrukturą przemysłową oferują potencjalnym inwestorom profesjonalną obsługę urzędników gotowych do udzielania niezbędnego wsparcia, począwszy od wstępnej prezentacji ofert inwestycyjnych, aż po uruchomienie projektu inwestycyjnego. Niezbędnego wsparcia w tym zakresie udzielają także pracownicy

Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera, które jako oficjalny partner Ministerstwa Gospodarki oraz Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu jest dla inwestorów oraz polskich eksporterów bezpośrednim partnerem na terenie woj. łódzkiego.

Inwestorzy zainteresowani województwem łódzkim mogą także skorzystać z profesjonalnej oferty Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – jej atuty to świetna lokalizacja, ulgi podatkowe, bogate tradycje przemysłowe oraz daleko idąca pomoc merytoryczna we wdrażaniu procesu inwestycyjnego.

Oferta inwestycyjna ŁSSE

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna dysponuje bogatą ofertą inwestycyjną zawierającą zarówno powierzchnie biurowe klasy A, idealne dla działalności BPO oraz IT, jak również tereny typu greenfield pod budowę zakładów produkcyjnych. ŁSSE jest otwarta na małe i średnie przedsiębiorstwa. Stanowią one 50% wszystkich firm skupionych w Łódzkiej SSE. Firmom z tego sektora oferuje:

- **Tereny inwestycyjne i biura o małej powierzchni:** ŁSSE posiada w swojej ofercie działki o powierzchni już od 0,5 ha zlokalizowane w różnych podstrefach w Regionie Łódzkim. Oferuje także powierzchnie biurowe objęte statusem Strefy, na których można prowadzić działalność m.in. w takich branżach, jak BPO czy IT.
- **Wsparcie biznesowe:** przy realizacji inwestycji pracownicy ŁSSE pomagają w kontaktach z gestorami sieci, sporządzaniu wniosków o wydanie warunków przyłączenia do sieci np. gazowej czy energetycznej. W ramach Strefy powstał Program Partner, czyli rzetelni, sprawdzeni partnerzy w różnych branżach począwszy od projektów technicznych, poprzez budowę, nadzór, wyposażenie i rekrutację pracowników, a także inne usługi (finansowe, doradcze etc.).

- Przedsiębiorcy, którzy chcą rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Łódzkiej SSE, **mogą skorzystać z pomocy publicznej przyznanej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych**. Istnieje także możliwość zwolnienia z podatku od nieruchomości. Przedsiębiorcy zainteresowani rozpoczęciem działalności w ŁSSE mogą skorzystać z pomocy publicznej sięgającej nawet 55% kwalifikowanych kosztów inwestycji lub dwuletnich kosztów pracy.

Pomoc publiczna przyznawana jest z tytułu:

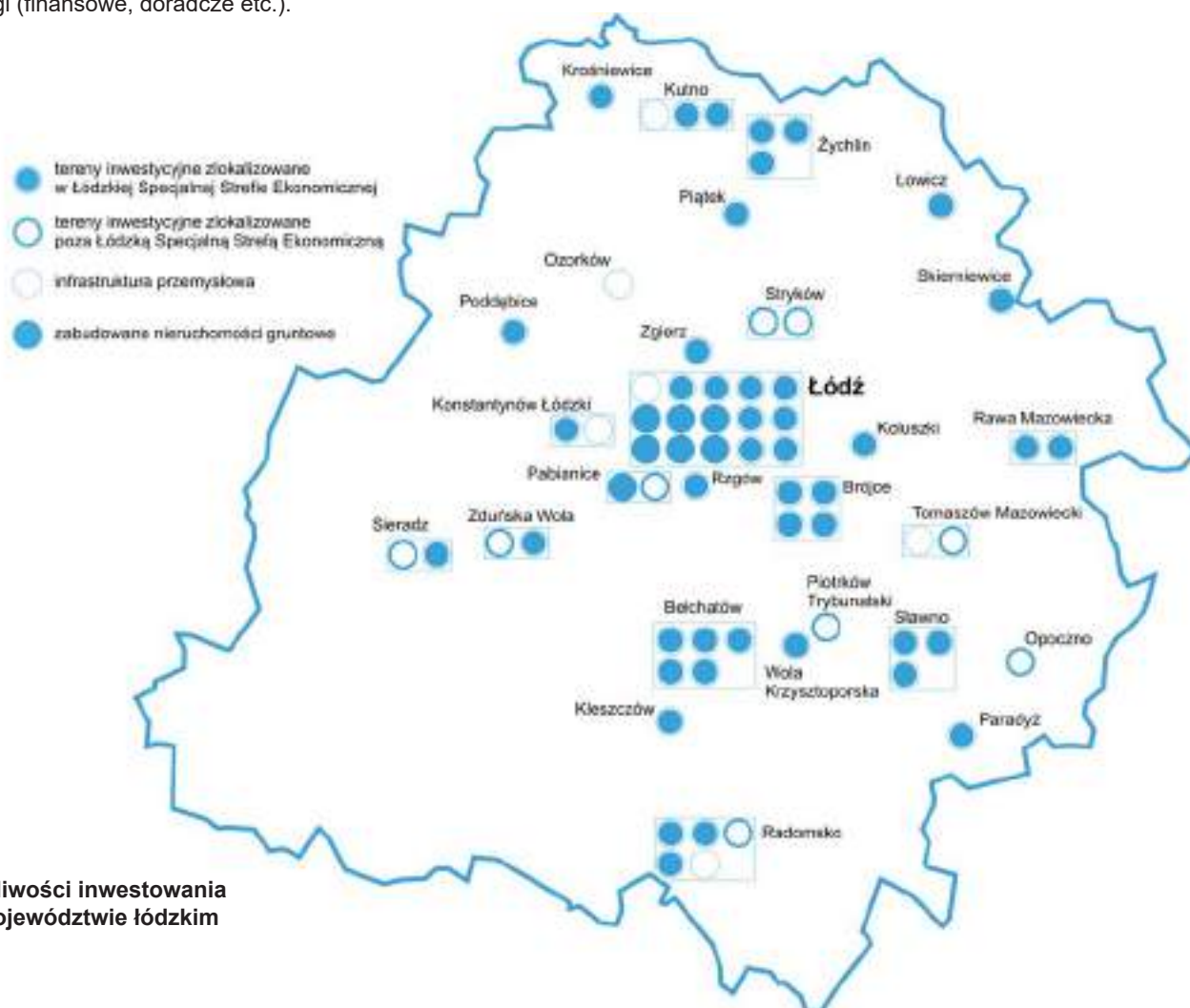
- nowej inwestycji;
- nowych miejsc pracy;

Poziom pomocy publicznej jest zależny od wielkości przedsiębiorstwa oraz województwa.

35% – dla dużych firm;

45% – dla średnich firm;

55% – dla małych firm.

podstawowe uwarunkowania prawne dla zagranicznych inwestorów

Wprowadzenie do ustawodawstwa regulującego prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce¹

W Polsce działalność gospodarczą można prowadzić w formach zbliżonych do występujących w innych krajach europejskich. Reguluje je Kodeks Spółek Handlowych czy Ustawa

o swobodzie działalności gospodarczej. Wśród dostępnych form działalności można wyróżnić:

Spółki handlowe - spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz akcyjna) oraz spółki osobowe (spółka jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna).

Oddział przedsiębiorcy zagranicznego - alternatywa dla spółki handlowej i jest to wyodrębniona organizacyjnie oraz majątkowo część działalności gospodarczej prowadzonej przez cudzoziemca na terenie Polski. Przedsiębiorcy z krajów należących do UE lub do Europejskiego Obszaru Gospodarczego posiadają w tym względzie pełną swobodę, natomiast w przypadku pozostałych krajów rejestrowanie oddziałów jest możliwe jedynie wówczas, gdy kraj pochodzenia stosuje zasadę wzajemności. Utworzenie oddziału wymaga jego rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego - struktura tworzona przez przedsiębiorcę zagranicznego w celu reklamowo-promocyjnym. W przypadku przedstawicielstw nie ma ograniczenia w zakresie przynależności państwowej siedziby przedsiębiorcy zagranicznego. Utworzenie przedstawicielstwa wymaga wpisu do rejestru przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych prowadzonego przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Kryteria wyboru optymalnej formy organizacyjno-prawnej dla prowadzenia działalności²

Wybór optymalnej dla danego inwestora formy organizacyjno-prawnej przedsięwzięcia powinien uwzględniać szereg kryteriów związanych w dużej mierze z krajem pochodzenia, specyfiką prowadzonej działalności czy planami rozwojowymi.

Kraj pochodzenia inwestora – szczególne znaczenie ma tu rejestracja przedsiębiorstwa zagranicznego na terenie krajów należących do UE lub do Europejskiego Obszaru Gospodarczego bądź poza nimi.

Rodzaj działalności – działalność gospodarcza może być prowadzona w dowolnej formie przewidzianej prawem. W określonych przypadkach, np. banków czy firm ubezpieczeniowych możliwa jest działalność jedynie w formie spółki akcyjnej.

Skala działalności – generalną zasadą jest przeznaczenie spółek osobowych (z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej) dla działalności gospodarczej mniejszych rozmiarów, zaś spółek kapitałowych oraz spółki komandytowo-akcyjnej

– dla znacznie większych przedsięwzięć gospodarczych. Wiąże się to głównie z rozkładem ryzyka, na którego podjęcie godzą się inwestorzy, koniecznością ich osobistego zaangażowania w prowadzenie spraw spółki oraz możliwościami pozyskiwania kapitału z rynku.

Odpowiedzialność inwestora za zobowiązania podmiotu, za pomocą którego prowadzi działalność – podstawowa różnica zachodzi pomiędzy spółkami osobowymi i kapitałowymi. W przypadku spółek osobowych zakres odpowiedzialności wspólników jest równy w zależności od wybranej formy organizacyjnej. W spółkach kapitałowych natomiast wspólnicy nie odpowiadają za zobowiązania spółki – ich ryzyko ogranicza się do wniesionych wkładów w przypadku niepowodzenia działalności.

Konieczność osobistego zaangażowania w prowadzenie spraw – W spółkach osobowych każdy ze wspólników uczestniczy w prowadzeniu spraw spółki (wyjątkiem są spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne), z kolei w spółkach kapitałowych ciężar prowadzenia spraw spoczywa na organie odrębnym od organu właścicielskiego, tj. na zarządzie.

Możliwości pozyskiwania kapitału – Najpopularniejszymi formami pozyskiwania kapitału dla prowadzenia działalności gospodarczej jest finansowanie inwestycji kredytem bankowym oraz emisją akcji bądź obligacji. Proces emisji akcji został opisany w części poświęconej finansowaniu działalności gospodarczej. Emisja obligacji jest natomiast w swojej konstrukcji podobna do zaciągnięcia kredytu,

bowiem środki pieniężne pozyskane z rynku muszą zostać w określonym terminie wykupione. Podstawowymi korzyściami z emisji obligacji są niższy koszt uzyskania kapitału w porównaniu z kosztem kredytu oraz niezmienną strukturą właścicielską emitenta obligacji (właściciel obligacji nie staje się akcjonariuszem i nie zyskuje możliwości wywierania wpływu na spółkę).

Od 2009 roku rozpoczął działalność rynek obligacji Catalyst (www.gpwcatalyst.pl) - zorganizowana platforma obrotu papierami dłużnymi, w tym obligacjami. Celem rynku Catalyst jest ułatwienie zdobycia kapitału przez przedsiębiorców oraz zwiększenie ich wiarygodności w oczach inwestorów.

Opodatkowanie dochodu – Istotną różnicą pomiędzy prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki osobowej oraz kapitałowej jest sposób opodatkowania podatkiem dochodowym zysków wygenerowanych przez spółkę. W spółkach osobowych (z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej) podatnikami są wyłącznie wspólnicy tych spółek osiągający dochód z tytułu udziału w spółce niebędącej osobą prawną. Dochód spółki kapitałowej (a także spółki komandytowo-akcyjnej) podlega opodatkowaniu na poziomie spółki, choć opodatkowaniu podlega także wypłata ewentualnej dywidendy.

Koszty funkcjonowania oraz formalizm prowadzenia działalności – w spółkach kapitałowych oraz w spółce komandytowo-akcyjnej istnieje wymóg wpłacenia kapitału

zakładowego przez wspólników (w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na poziomie 5.000 złotych, w spółce akcyjnej – 100.000 złotych, w spółce komandytowo-akcyjnej – 50.000 złotych). W spółkach osobowych natomiast (z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej), ze względu na brak kapitału zakładowego, wspólnicy mogą dowolnie określić wysokość swoich wkładów. Co więcej, mogą także przewidzieć, że ich wkłady polegać będą na świadczeniu pracy lub usług. Funkcjonowanie spółek kapitałowych, w szczególności spółki akcyjnej, odznacza się również większym formalizmem oraz większym stopniem skomplikowania niż spółek osobowych, co niesie za sobą zwiększone koszty (np. wymóg sporządzenia aktu notarialnego z każdego walnego zgromadzenia akcjonariuszy czy koszty funkcjonowania organów).

Działalność gospodarcza³

W Polsce obowiązuje zasada swobody podejmowania działalności gospodarczej. Oznacza, że każdy – na równych prawach – ma prawo podjąć działalność gospodarczą według swojego wyboru. Zasada wolności gospodarczej nie ma jednak charakteru absolutnego – podstawowe znaczenie mają ograniczenia odnoszące się do tego, kto może podejmować działalność gospodarczą (**ograniczenia podmiotowe**) oraz dotyczące warunków, które muszą zostać spełnione dla prowadzenia danej działalności (**ograniczenia przedmiotowe**).

Ograniczenia podmiotowe – mają związek z krajem pochodzenia inwestorów. Na takich samych zasadach, jak obywatele polscy działalność gospodarczą mogą podejmować inwestorzy (osoby fizyczne, prawne oraz inne jednostki organizacyjne posiadające zdolność prawną) wywodzący się z UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, ale także państw związanych umowami z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi.

Ograniczenia przedmiotowe – najważniejsze są te nakładające obowiązek uzyskania przez przedsiębiorcę uprzedniej decyzji administracyjnej, uprawniającej do podjęcia danej działalności.

Mogą to być:

 Zezwolenia – decyzje administracyjne dające możliwość wykonywania określonego rodzaju działalności gospodarczej w razie spełnienia przez przedsiębiorcę określonych wymagań. Konieczność uzyskania zezwolenia może dotyczyć działalności różnego rodzaju instytucji finansowych (banków, funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych, działalności ubezpieczeniowej), wytwarzanie lub import produktów leczniczych, wykonywanie przewozów regularnych, ale także działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej, uprawniającej do korzystania z pomocy publicznej.

 Koncesje – wydawane w dziedzinach działalności gospodarczej mających szczególne znaczenie ze względu na bezpieczeństwo państwa, obywateli albo inny ważny interes publiczny, np. poszukiwanie, rozpoznawanie złóż oraz wydobywanie kopalin ze złóż, wytwarzanie i obrót wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, wytwarzanie, dystrybucja i obrót paliwami i energią, ochrona osób i mienia czy przewozy lotnicze.

 Działalność regulowana – aby móc ją wykonywać, przedsiębiorca jest zobowiązany spełnić wymagania określone w danej ustawie oraz uzyskać wpis w rejestrze działalności regulowanej. Działalność regulowana nie jest działalnością wymagającą uzyskania koncesji czy zezwolenia. Działalnością regulowaną jest między innymi organizowanie imprez turystycznych, działalność pocztowa czy konfekcjonowanie lub wprowadzanie do obrotu środków ochrony roślin.

Regulacje prawne w odniesieniu do eksportu i importu⁴

Zasady przepływu towarów należy rozpatrywać w odniesieniu do wymiany handlowej pomiędzy państwami członkowskimi UE oraz handlu z krajami spoza wspólnoty

Wymiana wewnątrzwspólnotowa – swobodny przepływ towarów na rynku wewnętrznym UE jest regulowany przez postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu UE (TFUE). Zgodnie z jego zapisami ograniczenia ilościowe w przywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi. Ograniczenia ilościowe to środki podejmowane przez państwo, które zakazywałyby całkowicie lub częściowo przywozu lub wywozu towaru, względnie ustanawiałyby ograniczenia co do ilości, wartości lub czasu, natomiast środki o skutku równoważnym wszystkie działania władz publicznych, które są

przeszkodą lub utrudnieniem dla wymiany handlowej. Państwa członkowskie UE mogą jednak stosować środki ograniczające wymianę wewnątrzwspólnotową z myślą o ochronie zdrowia obywateli, moralności publicznej czy dziedzictwa kulturowego.

Handel z krajami trzecimi – zasady handlu z krajami spoza wspólnoty reguluje system prawa celnego Unii Europejskiej, który składa się z bezpośrednio stosowanych przepisów prawa unijnego (traktaty, rozporządzenia i decyzje) oraz umów międzynarodowych i przepisów prawa celnego państw członkowskich. Najważniejszym aktem unijnego prawa celnego jest Wspólnotowy Kodeks Celny przyjęty w dniu 9 października 2013 roku. W Polsce najważniejszym aktem jest ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne i wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze.

System dystrybucji i jego formy

Proces wytwarzania jest ściśle powiązana z ich dystrybucją, która oprócz promocji i reklamy jest warunkiem dotarcia do potencjalnych klientów. Istnieją dwa zasadnicze modele postępowania w procesie dystrybucji:

- ▶ **Samodzielny zbył wyprodukowanych towarów przy wykorzystaniu własnej sieci sprzedaży oraz kolportażu.**
- ▶ **Korzystanie z usług pośredników - kanałów dystrybucji obsługiwanych przez podmioty zewnętrzne na zasadach rynkowych.**

Niezależnie od wybranej formy dystrybucji podstawowym założeniem jest wybranie takiej drogi zaopatrzenia, która zapewni terminowe dostarczenie towarów w miejsca pożądane z punktu widzenia potencjalnych klientów. Optymalny z punktu widzenia przedsiębiorcy kanał dystrybucji zapewnia skuteczny dostęp do konsumentów. Jego wybór jest zależny od:

właściwości danego
rynku (w tym jego
rozmiarów)

cech
produktu

wytwarzanego
asortymentu
produktów

cech
konkurentów

Możliwe do zastosowania kanały dystrybucji:

detaliści

hurtownicy

sklepy
firmowe (w tym
franczyzobiorcy
oraz sklepy
partnerskie)

własna sieć
sprzedaży
bezpośredniej

telefoniczne
centra
sprzedaży

internet (sklepy
internetowe,
aukcje
internetowe)

Gwarancje i rękojmie w odniesieniu do sprzedawanych towarów i usług⁵

Obrót towarami i usługami wywołuje po stronie sprzedających szereg zobowiązań wobec nabywców. Celem zapisów prawa regulujących te powinności jest zabezpieczenie praw konsumentów. Służą temu instytucje gwarancji i rękojmi.

Rękojmia to tryb dochodzenia odpowiedzialności od przedsiębiorcy w związku z ujawnioną wadą fizyczną (niezgodnością z umową) lub prawną kupionego towaru konsumpcyjnego. Jeżeli konsument składa reklamację na podstawie rękojmi, podmiotem odpowiedzialnym za powstałe wady jest sprzedawca – i to

do niego należy skierować pismo reklamacyjne. Jego dane znajdują się m.in. na paragonie fiskalnym, który kupujący powinien – co do zasady – otrzymać wraz z towarem. Rękojmia jest ustawowo uregulowanym sposobem dochodzenia roszczeń. Przedsiębiorca nie może w żaden sposób odmówić przyjęcia reklamacji, jeżeli nie wynika to wprost z przepisów. **Rękojmią są objęte wszystkie towary konsumpcyjne.**

Gwarancja to dobrowolne oświadczenie dotyczące jakości towaru złożone przez przedsiębiorcę, czyli gwaranta. Treść

gwarancji powinna być sformułowana w sposób jasny i zrozumiały, w języku polskim. Gwarancja wskazuje obowiązki gwaranta i uprawnienia konsumenta w przypadku, gdy sprzedany towar nie ma właściwości określonych w oświadczeniu gwarancyjnym.

W szczególności powinna zawierać informacje dotyczące gwaranta, czasu trwania i zasięgu terytorialnego ochrony gwarancyjnej czy uprawnienia przysługujące w razie stwierdzenia wady.

Gwarancja nie wyłącza, nie ogranicza ani nie zawiesza uprawnień kupującego wynikających z przepisów o rękojmi.

Ochrona własności intelektualnej⁶

Kwestie ochrony własności intelektualnej reguluje w Polsce ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (UPA) oraz Prawo własności przemysłowej (PWP). Są to akty prawne zgodne

z międzynarodowymi standardami ochrony własności intelektualnej. Ochrona rozciąga się na dwie kategorie własności intelektualnej:

Prawa autorskie

Ochrona praw autorskich – utwory obywateli polskich oraz obywateli państw należących do UE i Europejskiego Obszaru Gospodarczego są chronione na podstawie przepisów UPA. Ochronę utworu w Polsce na zasadach UPA zapewnia ponadto pierwsza publikacja utworu w Polsce lub równocześnie w Polsce i za granicą lub pierwsza publikacja w języku polskim, jeśli twórca pochodzi spoza UE i EOG. Prawa autorskie są chronione bez konieczności rejestracji (w Polsce nie funkcjonuje szczególnie rejestr) lub zamieszczenia na utworze jakiegokolwiek zastrzeżenia czy oznaczenia świadczącego o prawach autorskich.

- **Autorskie prawa osobiste** chronią więź twórcy z utworem. Są ściśle związane z twórcą i nie mogą być zbywane, dlatego uprawnionym z tytułu autorskich praw osobistych może być tylko twórca (współtwórca). Twórcą może być wyłącznie osoba fizyczna. Ochrona autorskich praw osobistych jest nieograniczona w czasie.

Prawa własności przemysłowej

- **Autorskie prawa majątkowe** podlegają obrotowi – właściciel praw może również udzielać licencji na korzystanie z dzieła. Autorskie prawa majątkowe mogą zatem przysługiwać twórcy albo innemu pierwotnie uprawnionemu (producentowi lub wydawcy utworu zbiorowego, pracodawcy) lub nabywcy tych praw. Czas trwania autorskich praw majątkowych jest ograniczony. Po upływie okresu ochrony utworu wchodzi do domeny publicznej. Czas ochrony autorskich praw majątkowych wynosi 70 lat i jest liczony co do zasady od śmierci twórcy, a w odniesieniu do utworów współautorskich okres 70-letni liczony od śmierci ostatniego żyjącego współtwórcy. Właściciel autorskich praw majątkowych może przenieść je (np. sprzedać) lub upoważnić inny podmiot do korzystania z utworu (licencja). Przeniesienie praw autorskich i udzielenie licencji następuje na polach eksploatacji wskazanych w umowie.

Ochrona praw własności przemysłowej – podlegają jej takie kategorie praw własności przemysłowej, jak:

Wynalazki (patenty)

Wzory użytkowe

Wzory przemysłowe

Znaki towarowe i usługowe

Oznaczenia geograficzne

Topografie układów scalonych

Patent jest udzielany na rozwiązania nowe, posiadające poziom wynalazczy i nadające się do przemysłowego zastosowania. Patent może być udzielony na produkt będący przedmiotem wynalazku lub sposób wytworzenia wynalazku.

Wzorami użytkowymi są nowe i użyteczne rozwiązania o charakterze technicznym, niebędącymi wynalazkami, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci, np. narzędzia, których uchwyty mają bardziej ergonomiczne kształty, ułatwiające ich trzymanie.

Wzór przemysłowy podlegający ochronie stanowi nową i posiadającą indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadaną mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację, np. inny niż klasyczny krój pisma.

Znaki towarowe i usługowe to oznaczenia, które można przedstawić w sposób graficzny, jeżeli nadaje się do odróżnienia towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa.

Oznaczenia geograficzne są to oznaczenia słowne odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do nazwy miejsca, miejscowości, regionu lub kraju, które pozwalają przypisywać towar do konkretnego pochodzenia geograficznego.

Topografie układu scalonego są rozwiązaniami polegającymi na przestrzennym, wyrażonym w dowolny sposób, rozplanowaniu elementów, z których co najmniej jeden jest elementem aktywnym oraz wszystkich lub części połączeń układu scalonego.

Prawo konkurencji⁷

Kontrolę antykonkurencyjnych porozumień pomiędzy przedsiębiorcami, nadużywania przez nich pozycji dominującej oraz dokonywanych koncentracji umożliwia **Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów** z dnia 16 lutego 2007 roku. Ustawa wyznacza główne zasady polskiego prawa ochrony konkurencji, które obejmują:

zakaz stosowania praktyk ograniczających konkurencję – porozumień, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji oraz zakaz nadużywania pozycji dominującej. Ma to miejsce wówczas, jeżeli siła ekonomiczna przedsiębiorstwa umożliwia mu podejmowanie na rynku właściwym działań niezależnie od reakcji konkurentów lub pośrednich bądź finalnych odbiorców. Przyjmuje się, że udział przedsiębiorcy w rynku w wysokości 40 procent jest na tyle istotny, że wskazuje na zajmowanie przez niego pozycji dominującej. Badając pozycję rynkową przedsiębiorcy powinno się jednak uwzględniać całokształt uwarunkowań ekonomicznych panujących na tym rynku. Nie można bowiem wykluczyć, że przedsiębiorca pomimo posiadania 40 procent udziału w rynku nie będzie posiadał na tym rynku pozycji dominującej.

prewencyjną kontrolę koncentracji – podejmuje się ją w celu ograniczenia ryzyka dojścia do skutku transakcji, które mogą spowodować istotne ograniczenie konkurencji. W Polsce co do zasady zakazane są jedynie takie koncentracje, w wyniku których konkurencja na rynku zostaje istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku. Procedura nadzoru nad transakcjami prowadzącymi do koncentracji przedsiębiorców także regulowana jest przepisami Ustawy o ochronie konkurencji. Ustawa ta nakłada na przedsiębiorców obowiązek uzyskania zezwolenia na niektóre koncentracje o istotnych rozmiarach:

połączenie dwóch lub więcej samodzielnych przedsiębiorców (tzw. fuzje)

przejęcie kontroli nad jednym lub kilkoma przedsiębiorcami

utworzenie wspólnego przedsiębiorcy (tzw. „joint venture”)

nabycie części mienia innego przedsiębiorcy

Obowiązek uzyskania zezwolenia nie ma zastosowania, jeżeli:

obróć zrealizowany przez przedsiębiorstwo, nad którym nabywana jest kontrola lub obrót realizowany przez nabywane mienie nie przekroczył na terytorium Polski, w którymkolwiek z dwóch ostatnich lat przed zgłoszeniem, **10 milionów Euro**. (tzw. próg bagatelności);

żaden z uczestników transakcji fuzji lub utworzenia joint venture nie osiągnął w Polsce, w ciągu ostatnich dwóch lat przed zgłoszeniem **10 milionów Euro** obrotu.

Obowiązek zgłoszenia zamiaru koncentracji stosuje się do wszystkich przedsiębiorców, których łączny światowy obrót przekroczył w roku poprzedzającym rok dokonania zgłoszenia równowartość 1 miliarda Euro lub których łączny obrót na terytorium RP przekroczył równowartość 50 milionów Euro. Koncentracje takie podlegają zgłoszeniu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, którego zgoda jest niezbędna do sfinalizowania transakcji.

¹ Na podstawie: Kancelaria FKA Furtek Komosa Aleksandrowicz dla Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, „Formy prowadzenia działalności gospodarczej”, https://www.paih.gov.pl/prawo/formy_prowadzenia_dzialalnosci_gospodarczej

² Na podstawie: Kancelaria FKA Furtek Komosa Aleksandrowicz dla Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, „Formy prowadzenia działalności gospodarczej”, https://www.paih.gov.pl/prawo/formy_prowadzenia_dzialalnosci_gospodarczej

³ Na podstawie: Kancelaria FKA Furtek Komosa Aleksandrowicz dla Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, „Formy prowadzenia działalności gospodarczej”, https://www.paih.gov.pl/prawo/formy_prowadzenia_dzialalnosci_gospodarczej

⁴ Na podstawie: Polska Agencja Rozwoju Przemysłu, „Warunki prowadzenia handlu z zagranicą w Unii Europejskiej”, Warszawa 2012; Ministerstwo Finansów, „Unijny Kodeks Celný (UKC)”

⁵ Na podstawie: Urząd Ochrony Konsumentów i Konkurencji, „Reklamacje”

⁶ Na podstawie: Polska Agencja Inwestycji i Handlu, „Ochrona własności intelektualnej w Polsce”

⁷ Na podstawie: Polska Agencja Inwestycji i Handlu, „Prawo konkurencji w Polsce”

finansowanie działalności gospodarczej

Nabywanie innego przedsiębiorstwa¹

Nabywanie innego przedsiębiorstwa może zostać przeprowadzone w wyniku fuzji lub przejęcia.

W przypadku fuzji dwa podmioty gospodarcze łączą się w jedną organizację.

Przejęcie może natomiast polegać na nabyciu takiej liczby akcji lub udziałów jednego przedsiębiorstwa przez drugie, która daje temu drugiemu możliwość kontrolowania pierwszego. Nabycie bezpośrednio przedsiębiorstwa lub jego części jest rzadszym wariantem przejęcia.

Regulacje prawne dotyczące fuzji znajdują się w ustawie z dnia września 2000 roku Kodeks Spółek Handlowych, w przepisach art. 491 i następnych.

Kwestię **nabywania pakietów udziałów lub akcji** reguluje Kodeks Spółek Handlowych w zakresie formy prawnej

czynności, zaś w zakresie umowy sprzedaży oraz regulacji nabycia przedsiębiorstwa i jego skutków – Kodeks cywilny. Również kwestia sprzedaży udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest regulowana przez przepisy Kodeksu Spółek Handlowych uzupełnione przepisami dotyczącymi umowy sprzedaży z Kodeksu cywilnego.

Proces zbywania udziałów lub akcji

W przypadku zbycia udziału wymagana jest forma pisemna z podpisami poświadczonymi notarialnie. Forma sprzedaży akcji w spółce akcyjnej jest zależna od rodzaju akcji. Sprzedaż akcji imiennych wymaga formy pisemnego oświadczenia oraz przeniesienia jej posiadania, lecz nie jest wymagane fizyczne wydanie dokumentów akcji. Akcja może znajdować się w posiada-

niu zależnym, może na przykład być zdeponowana w banku lub w domu maklerskim. Przeniesienie posiadania następuje przez samą umowę między stronami i zawiadomienie posiadacza zależnego. Nabywca powinien zadbać o dokonanie przez zarząd spółki wpisu w księdze akcyjnej. Obrót akcjami na okaziciela jest prostszy, wymagane jest fizyczne wydanie dokumentu.

Ograniczenia w zbywaniu udziałów i akcji

Możliwe ograniczenia mogą wynikać ze statusu lub umowy spółki, których zapisy mogą uzależniać kwestię zbycia udziałów lub akcji od wyrażenia zgody przez spółkę. Ograniczenie to nie ma jednak zastosowania wobec akcji na okaziciela. Kolejnym rodzajem ograniczeń są ograniczenia umowne, na przykład ustanawiające prawo pierwokupu akcji według zasad określonych przepisami. Ostatnim rodzajem ograniczeń są ograniczenia ustawowe, w zakres których wchodzi zarówno takie, które skutkują nieważnością rozporządzenia udziałem lub akcją w okre-

ślonych sytuacjach czy są związane z restrykcjami związanymi z nabywaniem nieruchomości przez cudzoziemców, stosowaniem przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów lub ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Cudzoziemcem w rozumieniu ustawowym jest nie tylko osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego, ale również osoby prawne oraz nieposiadające osobowości prawnej spółki, jeśli spełniają one następujące kryteria:

- osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego lub osoba prawna mająca siedzibę za granicą;
- nieposiadająca osobowości prawnej spółka osób wymienionych wyżej, mająca siedzibę za granicą, utworzona zgodnie z ustawodawstwem państw obcych;
- osoba prawna i spółka handlowa nieposiadająca osobowości prawnej mająca siedzibę na terytorium RP, kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez osoby lub spółki wymienione wyżej.

Ograniczenia dotyczące cudzoziemców oraz koncentracji kapitału nie dotyczą obywateli lub przedsiębiorców z krajów UE, Szwajcarii oraz Islandii, Norwegii i Lichtensteinu (państw spoza UE należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego).

Połączenie spółek może zostać dokonane na dwa sposoby:

- poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą – wspólnicy spółki otrzymują wówczas przejmowane udziały lub akcje spółki przejmującej, a spółka przejmowana w rezultacie tego procesu traci swój byt prawny.
- poprzez zawiązanie nowej spółki, na który przeniesiony zostaje majątek łączonych spółek, a wszystkie spółki uczestniczące w łączeniu tracą swój byt prawny. Wszelkie prawa i obowiązki spółek przejmowanych przejmowane są albo przez spółki je przejmujące, albo przez spółki nowo zawiązywane, a wspólnicy spółek przejmowanych stają się wspólnikami spółki przejmującej bądź nowo zawiązywanej. Przejmowane prawa i obowiązki dotyczą również wszelkich zobowiązań wobec pracowników wynikających ze stosunku pracy, które powstały przed fuzją. Zarówno w przypadku łączenia przez przejęcie, jak i przez zawiązanie nowej spółki automatycznie powstaje nowy pracodawca, lecz związany wszelkimi dotychczasowymi warunkami umów o pracę.

Wymogi związane z procedurą łączenia się spółek kapitałowych:

- sporządzenie przez zarząd każdej z łączących się spółek planu połączenia, a następnie jego zgłoszenie i wydanie o nim opinii przez biegłego,
- podjęcie uchwał o połączeniu się spółek,
- zgłoszenie połączenia spółek do sądu rejestrowego.

W przypadku transgranicznego łączenia się spółek przepisy wprowadzają dodatkowy obowiązek w postaci konieczności przygotowania przez zarządy sprawozdania uzasadniającego połączenie.

Debiut na Giełdzie Papierów Wartościowych

By debiut spółki na Giełdzie Papierów Wartościowych mógł mieć miejsce, konieczne jest podjęcie szeregu działań przez właścicieli spółki.

KROK 1	Decyzja właścicieli o wejściu na GPW
KROK 2	Przekształcenie spółki na akcyjną
KROK 3	Podjęcie przez Walne Zgromadzenie Uchwały emisyjnej
KROK 4	Proces due diligence
KROK 5	Wybór Oferującego, Audytora, Menadżerów Oferty i Doradców
KROK 6	Sporządzenie dokumentu informacyjnego - Prospektu emisyjnego
KROK 7	Zatwierdzenie Prospektu przez KNF
KROK 8	Złożenie wniosku o rejestrację papierów wartościowych w KDPW
KROK 9	Przeprowadzenie oferty publicznej
KROK 10	Wniosek GPW o dopuszczenie oraz wprowadzenie do obrotu giełdowego akcji
KROK 11	Debiut

ETAPY PROCESU WEJŚCIA NA GIEŁDĘ

Źródło: <https://strefainwestorow.pl/artykuly/debiut-ipo/20170804/debiut-na-gieldzie-gielda-ipo>

Krok 1. Decyzja właścicieli o wejściu na GPW. Najczęstszym powodem jest chęć zapewnienia ze sprzedaży akcji źródeł dodatkowego kapitału, który może być wykorzystywany na finansowanie dotychczasowej działalności lub na rozwój spółki, co może się okazać szczególnie ważne w przypadku spółek technologicznych, które nie zawsze mogą liczyć na korzystne kredyty. Innego rodzaju czynniki przemawiające za giełdowym debiutem to poprawa rozpoznawalności marki czy uzyskanie wyceny spółki.

Krok 2-3. Przekształcenie spółki na akcyjną. W dalszej kolejności Walne Zgromadzenie nowopowstałej spółki akcyjnej jest zobowiązane do podjęcia Uchwały Emisyjnej oraz innych, jak:

- uchwała o ubieganiu się o dopuszczenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym,
- uchwała zawierająca upoważnienie zarządu do zawarcia umowy o rejestrację papierów wartościowych w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych,
- uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego (po której następuje złożenie wniosku do sądu rejestrowego).

Krok 4. Proces due diligence, czyli szczegółowa i obiektywna analiza spółki pod względem handlowym, finansowym, prawnym oraz o rodzajach ryzyka wiążącego się z jej działalnością. Rzetelność i kompletność tej analizy pozwala inwestorom świadomie podejmować decyzje inwestycyjne o nabywaniu oferowanych akcji. Jest niezbędny do rozpoczęcia Pierwszej Publicznej Oferty (**IPO – Initial Public Offering**), której celem jest pozyskanie z rynku oferty na zakup akcji (kroki 5-10).

Krok 5. Wybór kilku kluczowych podmiotów: Oferującego, Audytora, Menadżerów Oferty i Doradców. Rolę oferującego może pełnić jedynie firma inwestycyjna, taka jak dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską. Oferujący pośredniczy przy złożeniu prospektu emisyjnego do Komisji Nadzoru Finansowego, przygotowuje punkty obsługi klienta do przyjmowania zapisów w ramach oferty publicznej, przyjmuje zapisy i wpłaty za akcje, uczestniczy w procesie przygotowywania prospektu emisyjnego.

Audytora przeprowadza finansową część procesu due diligence, z kolei menedżerowie oferty odpowiadają za relacje z rynkiem i inwestorami. Ponadto w proces przygotowania prospektu emisyjnego powinni zostać włączeni **doradcy prawni**, którzy odpowiadają za prawną część due diligence oraz przygotowanie innych dokumentów. Natomiast planowanie relacji z rynkiem i mediami to domena wyspecjalizowanych **doradców z zakresu public relations i relacji inwestorskich**. Specjaliści ci odpowiadają również za druk prospektu emisyjnego i jego dystrybucję.

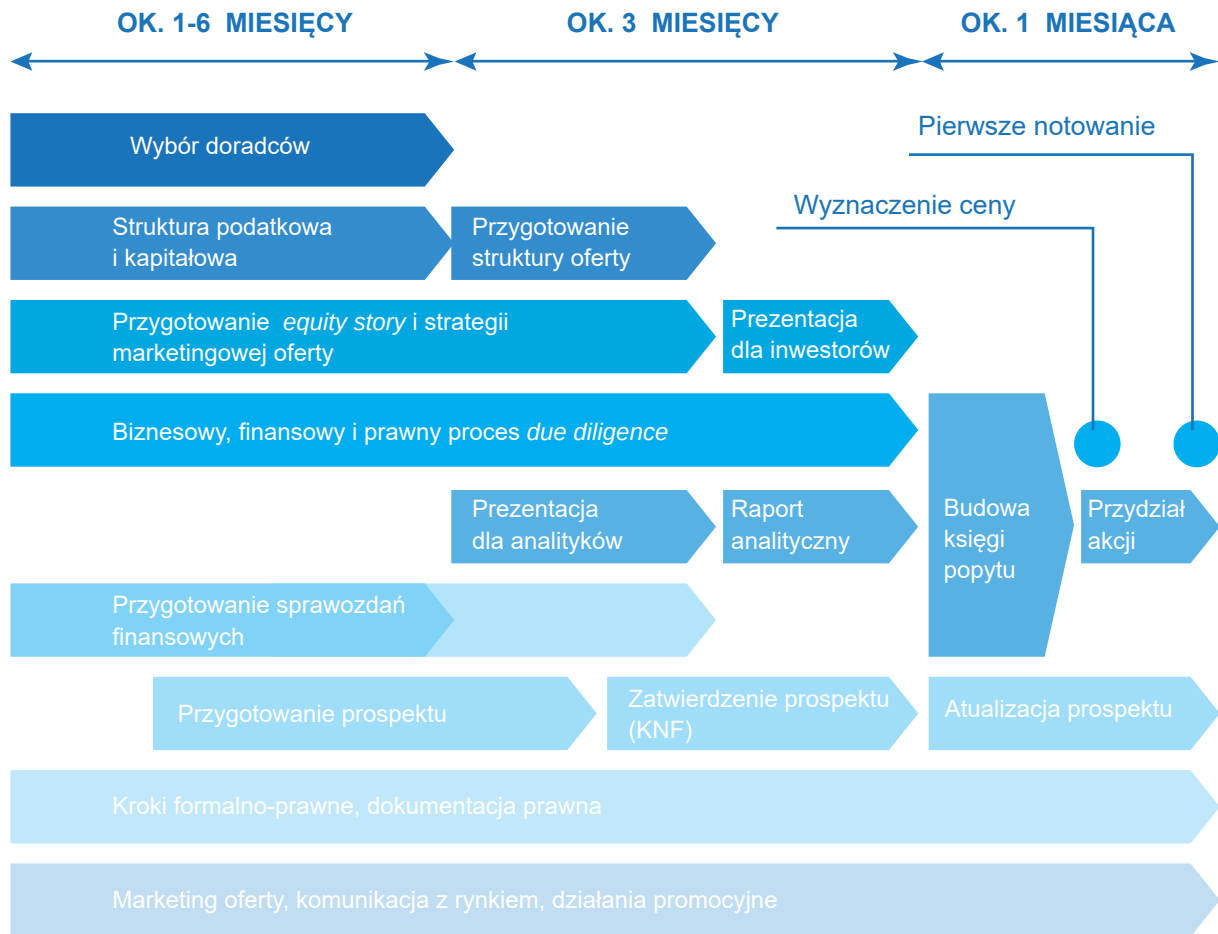
Krok 6. Sporządzenie Prospektu Emisyjnego – dokumentu informacyjnego, którego przygotowanie jest niezbędnym warunkiem formalnym publicznej oferty akcji, podlega zatwierdzeniu przez Komisję Nadzoru Finansowego (**Krok 7**) i jest ważny przez kolejne 12 miesięcy.

Krok 8. Złożenie wniosku o rejestrację papierów wartościowych w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych (KDPW). Rejestracja papierów wartościowych przez KDPW skutkuje ich dematerializacją, czyli zastąpieniem dokumentu przez zapisy komputerowe na właściwych rachunkach.

Krok 9. Przeprowadzenie oferty publicznej, w ramach której Zarząd spółki odbywa szereg spotkań z inwestorami, analitykami, prasą i innymi podmiotami rynku kapitałowego. Przekonywaniu inwestorów do zainteresowania ofertą towarzyszy budowanie księgi popytu, w której przyjmowane są zapisy na akcje od poszczególnych inwestorów. Na podstawie rekomendacji wydanej przez prowadzącego księgę popytu, zarząd ustala wysokość ceny emisyjnej oferowanych akcji oraz ich ostateczną liczbę.

Krok 10. Złożenie wniosku do Zarządu GPW o dopuszczenie oraz wprowadzenie do obrotu giełdowego akcji. Zarząd Giełdy ma obowiązek podjąć uchwałę w przedmiocie dopuszczenia instrumentów finansowych do obrotu giełdowego w terminie 14 dni od daty złożenia kompletnego wniosku.

Jak wynika z poniższego harmonogramu zwykle od momentu podjęcia decyzji o rozpoczęciu procesu IPO do pierwszego notowania akcji na rynku regulowanym mija 6-9 miesięcy (Droga na giełdę, PwC, 2014)

PRZYKŁADOWY HARMONOGRAM PROCESU IPO
Źródło: Droga na giełdę, PwC, 2014

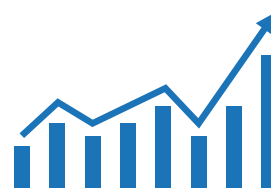
Zakup akcji notowanych na giełdzie

Aby nabyć akcje na Giełdzie Papierów Wartościowych konieczne jest założenie rachunku inwestycyjnego w domu maklerskim licencjonowanym przez Komisję Nadzoru Finansowego. Kupowanie akcji bezpośrednio na GPW jest niemożliwe. Przed założeniem rachunku inwestycyjnego obowiązkiem przyszłego inwestora jest wypełnienie formularza adekwatności instrumentów finansowych oraz formularza FACTA (Foreign Account Tax Compliance Act), w którym inwestor deklaruje czy jest rezydentem podatkowym USA (ma to na celu weryfikację czy dana osoba lub podmiot nie unika opodatkowania w Stanach Zjednoczonych).

Prowadzenie rachunku inwestycyjnego w domu maklerskim jest albo bezpłatne, albo wiąże się z niewielką zwykłą opłatą. Dom maklerski pobiera natomiast prowizję za każde zrealizowane zlecenie. Zlecenia realizowane są poprzez dysponowanie środkami zgromadzonymi na rachunku inwestycyjnym z dowolnej lo-

kalizacji za pośrednictwem Internetu, lecz nadal to dom maklerski nabywa akcje na GPW.

Akcje mogą być nabywane po cenie ze wskazanym limitem lub po każdej cenie. Pierwszeństwo ma pierwszy rodzaj transakcji, lecz wiąże się on z niepewnością co do ostatecznego kosztu nabycia papierów wartościowych. Ponadto GPW oferuje też inne rodzaje instrumentów finansowych, jak prawa poboru, prawa do akcji czy obligacje.

¹ Na podstawie: dr Ewa Boryczko i Michał Włodarczyk, „Fuzje i przejęcia w prawie polskim”, Materiał przygotowany i opracowany dla Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., https://www.paih.gov.pl/prawo/fuzje_i_przejecia_w_prawie_polskim

² Na podstawie: Anna Mazurek, „Debiut na giełdzie krok po kroku. Jak wygląda IPO spółki na GPW?”, 08 sierpnia 2017, 10:57, <https://strefainwestorow.pl/artykuly/debiut-ipo/20170804/debiut-na-gieldzie-gielda-ipo>

³ Na podstawie: Krzysztof Kolany, „Jak kupować akcje. Giełda dla początkujących”, 2017-04-10, 06:00, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Jak-kupowac-akcje-Gielda-dla-poczatkujacych-7509041.html>

regulacje podatkowe

Przegląd systemu podatkowego obowiązującego w Polsce¹

W polskim systemie podatkowym większość podatków stanowią podatki bezpośrednie, takie jak: podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT), podatek dochodowy od osób prawnych (CIT), podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek rolny, podatek leśny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transpor-

towych, podatek tonażowy, podatek od wydobycia niektórych kopalin czy zryczałtowany podatek od wartości sprzedanej produkcji (tzw. podatek od produkcji okrętowej).

Podatki pośrednie to: VAT, podatek akcyzowy oraz podatek od gier.

Opodatkowaniu akcyzą podlegają następujące kategorie wyrobów:

- ▶ produkty energetyczne (wszystkie wyroby służące dla celów napędowych lub grzewczych),
- ▶ energia elektryczna,
- ▶ napoje alkoholowe (piwo, wino, produkty pośrednie, wyroby spirytusowe),
- ▶ wyroby tytoniowe (papierosy, cygara, cygaretki, tytoń do palenia).

PIT (Personal Income Tax): Jeśli podatek dochodowy od osób fizycznych jest rozliczany według skali podatkowej, to wówczas kwota wolna od podatku wynosi 6600 zł. W przypadku uzyskiwania dochodów do 85528 zł stawka podatku wynosi 18% minus kwota zmniejszająca podatek 556 zł 02 gr, zaś w przypadku uzyskiwania dochodów przekraczających 85528 zł podatek wynosi 14 839 zł 02 gr plus 32% nadwyżki ponad 85 528 zł. Na wniosek podatnika możliwa jest rezygnacja z tego sposobu opodatkowania na rzecz wynoszącej 19% stawki podatku liniowego – możliwość ta dotyczy jednak wyłącznie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (będących przedsiębiorcami).

VAT (Value Added tax): Podstawowa stawka VAT w Polsce wynosi 23%. Obniżoną stawkę 8% można stosować wobec takich kategorii sprzedaży jak np. **niektóre towary związane z rolnictwem** (np. sadzonki, krzewy i drzewa owocowe, nasiona, drewno opałowe, ryby ozdobne, nawozy, pestycydy, ziemia ogrodnicza), **gazety i czasopisma drukowane** (z wyjątkiem specjalistycznych), **leki i produkty farmaceutyczne oraz różnego rodzaju wyroby medyczne** czy **usługi zakwaterowania**. Stawką 5% objęte są przede wszystkim **podstawowe produkty żywnościowe** (w tym owoce, warzywa, przyprawy, ryby, mięso i wyroby mięsne, oleje jadalne i tłuszcze, pieczywo, jaja, czy soki) oraz **książki drukowane** czy **czasopisma specjalistyczne**.

Oprócz wymienionych stawek występują także stawki niestandardowe, np.:

- VAT 0% - stosowana w wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów oraz w eksporcie towarów, szeregu usług związanych z transportem lotniczym i morskim czy dostawach sprzętu komputerowego do placówek oświatowych,
- VAT 4% - stosowana w przypadku podatników świadczących usługi taksówek osobowych,
- VAT marża – stosowana przy sprzedaży usług kolekcjonerskich, turystycznych czy dzieł sztuki (stosując ją sprzedawca odprowadza podatek VAT tylko od marży, jaką naliczył, sprzedając dany towar lub usługę).

CIT (Corporate Income Tax): to podatek od dochodów osób prawnych. Stawki podatku CIT wynoszą 19% i 15% podstawy opodatkowania. Druga z nich jest stosowana w przypadku małych podatników i podatników rozpoczynających działalność w roku podatkowym, w którym tę dz-

iałalność rozpoczęli. Przepisów ustawy nie stosuje się m.in. do przychodów z działalności rolniczej, gospodarki leśnej czy przychodów (dochodów) przedsiębiorców żeglugowych opodatkowanych podatkiem tonażowym.

Podstawowe akty prawne regulujące system podatkowy w Polsce:

- Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych
- Ustawa z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku od podatku dochodowym od osób prawnych
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym

Podatki występujące przy indywidualnych typach inwestycji²

Indywidualne typy transakcji mogą obejmować przychody z kapitałów pieniężnych obejmujących:

- **Grupa 1:** odsetki od wkładów oszczędnościowych i środków na rachunkach bankowych (z wyjątkiem środków pieniężnych związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą), odsetki od obligacji, tytułu udziału w funduszach kapitałowych, dywidendy i inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych (w tym mających siedzibę lub zarząd w innym państwie).
- **Grupa 2:** przychody z odpłatnego zbycia udziałów w spółkach mających osobowość prawną, odpłatnego zbycia papierów wartościowych i pochodnych instrumentów finansowych, z realizacji praw z pochodnych instrumentów finansowych, a także – odpłatnego zbycia ogółu praw i obowiązków przez komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz realizacji praw z pochodnych instrumentów finansowych. Przychód powstaje w momencie przeniesienia na kupującego własności papierów wartościowych, udziałów lub ogółu praw i obowiązków. Przychodem tym są zatem kwoty należne, nawet jeśli nie zostały faktycznie otrzymane.

Przychody z kapitałów pieniężnych są opodatkowane 19-procentowym podatkiem dochodowym od osób fizycznych. W zależności od rodzaju przychodów podatek albo jest pobierany przez płatnika (Grupa 1), albo to na podatniku ciąży obowiązek samodzielnego wykazywania przychodu w zezna-

niu podatkowym (Grupa 2). Do opodatkowania przychodów bądź też dochodów z kapitałów pieniężnych uzyskanych za granicą stosuje się umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Unikanie podwójnego opodatkowania³

Podstawowym celem zawierania umów o unikaniu podwójnego opodatkowania jest zapewnienie, aby transgraniczne dochody uzyskiwane przez rezydentów państw-stron tych umów nie były jednocześnie opodatkowane w obu tych państwach. Polska zawarła umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania z 93 państwami. W zawartych przez Polskę

umowach o unikaniu podwójnego opodatkowania można się spotkać z dwiema metodami unikania podwójnego opodatkowania: **metodą wyłączenia** oraz **metodą proporcjonalnego odliczenia**. Podstawowa różnica między tymi metodami polega na tym, że metoda wyłączenia dotyczy dochodu, natomiast **metoda odliczenia** dotyczy podatku.

Metoda wyłączenia z progresją polega na tym, że dochód osiągnięty poza państwem miejsca zamieszkania lub siedziby podatnika wyłączony jest w państwie jego rezydencji z podstawy opodatkowania, lecz jest uwzględniany przy ustalaniu stawki podatku właściwej w tym państwie rezydencji dla pozostałego dochodu osiągniętego przez podatnika. Sposób obliczania podatku w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych określa w przypadku tej metody art. 27 ust. 8.

W przypadku metody proporcjonalnego odliczenia dochód osiągnięty poza państwem miejsca zamieszkania lub siedziby podatnika jest opodatkowany podatkiem dochodowym w państwie jego rezydencji, jednakże od kwoty podatku należnego w państwie rezydencji odliczany jest podatek zapłacony za granicą. Tak odliczany podatek nie może jednak przekroczyć części podatku należnego w państwie rezydencji, która proporcjonalnie przypada na dochód uzyskany w państwie niebędącym państwem rezydencji. Sposób obliczania podatku w polskich ustawach o podatku dochodowym określają, w przypadku tej metody, przepisy art. 27 ust. 9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz art. 20 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Opodatkowanie instytucji finansowych⁴

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię opodatkowania instytucji finansowych jest ustawa z dnia

15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych. Instytucjami objętymi podatkiem są:

banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych (wymienione podmioty są ściśle definiowane przez ustawę o prawie bankowym),

spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, krajowe zakłady ubezpieczeń, krajowe zakłady reasekuracji, oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji – w tym główne ich oddziały – oraz instytucje pożyczkowe.

W przypadku banków krajowych, oddziałów banków zagranicznych, oddziałów instytucji kredytowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika - wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej - ponad kwotę 4 mld zł.

W przypadku krajowych zakładów ubezpieczeń, krajowych zakładów reasekuracji, oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości podatnika ponad 2 mld zł. Wartość tę oblicza się łącznie dla wszystkich podatników zależnych lub współzależnych pośrednio lub bezpośrednio od jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych ze sobą.

W przypadku instytucji pożyczkowych podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika ponad kwotę 200 mln zł. Również i w tym przypadku wartość tę oblicz się łącznie dla wszystkich podatników zależnych lub współzależnych pośrednio lub bezpośrednio od jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych ze sobą. Podatek wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie.

Opodatkowanie twórców i sportowców⁵

Przychody uzyskiwane przez twórców są traktowane jako przychody z działalności wykonywanej osobiście, do której zalicza się też przychody z tytułu wykonywania usług, na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, uzyskiwane wyłącznie od osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jej jednostki organizacyjnej oraz jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej. Ważnym kryterium rozróżniającym jest to czy twórca wykonuje dzieło na zamówienie, czy też przenosi prawa majątkowe lub udziela licencji na korzystanie z dzieła uprzednio stworzonego. W pierwszym przypadku zastosowanie znajduje art. 13 pkt 8, w drugim zaś art. 13 pkt 2 ustawy o PIT.

Uzyskany przychód może być pomniejszony o koszty uzyskania. W przypadku określania kosztów uzyskania przychodów twórców często pojawia się problem, jaką stawkę należy zastosować: 20% czy 50%. Dla zastosowania kosztów uzyskania przychodów w wysokości 50% nie jest bowiem wystarczający sam fakt posiadania statusu twórcy. Konieczne jest łączne spełnienie dwóch warunków: stworzenie utworu

w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz do zawarcia pisemnej umowy, w której twórca przeniesie na nabywcę autorskie prawa majątkowe lub też rozporządzi nimi.

Kwestia opodatkowania przychodów sportowców jeszcze do niedawna była przedmiotem sporu i została doprecyzowana w czerwcu 2015 roku precedensową uchwałą Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zgodnie z tą uchwałą przychody te należy uznać za przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej, a podatnicy nabyli prawo do zaklasyfikowania osiągniętych przychodów z uprawiania sportu do źródła „działalność gospodarcza” i opodatkowania ich 19% podatkiem liniowym. Sportowcy są zobowiązani do zgłaszania organom podatkowym dochodów, które nie zostały uzyskane na terenie RP w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania. Przyjętym rozwiązaniem jest rozliczanie podatków w kraju, w którym osiągnięty został dany dochód. Zobowiązanie podatkowe sportowca powstaje zatem w tym państwie, w którym wykonywana jest działalność sportowa.

Opodatkowanie zagranicznych członków zarządu i rad nadzorczych firm działających na terenie Polski⁶

Jeżeli rezydent jednego kraju uzyskuje dochody z tytułu zasiadania w organie spółki z siedzibą w innym państwie, to wynagrodzenie to jest opodatkowane w państwie siedziby spółki wypłacającej, a nie w państwie gdzie praca jest wykonywana, jak to ma miejsce w przypadku wynagrodzeń za pracę najemną. W świetle przepisów polskich reguluje tę kwestię art. 16 Modelowej Konwencji OECD (MK OECD) dotyczy członków zarządu, rad nadzorczych i komisji rewizyjnych. Jeżeli zatem spółka polska wypłacałaby wynagrodzenie członkowi zarządu, który ma miejsce zamieszkania w innym kraju, podatek od dochodów z tytułu pełnienia funkcji

członka organu w spółce powinien być zapłacony w Polsce. Nie ma tu znaczenia na podstawie jakiego tytułu funkcja jest wykonywana (umowa o pracę, powołania czy inna).

W przypadku, jeżeli polski rezydent otrzymuje takie wynagrodzenie, które było opodatkowane za granicą, może on być również zobowiązany do opodatkowania dochodu z tego tytułu w Polsce, zależnie od metody unikania podwójnego opodatkowania zawartej w odpowiedniej umowie zawartej z krajem siedziby spółki wypłacającej. Powyższe zasady są zasadami ogólnymi, zawartymi w MK OECD.

Opodatkowanie transakcji międzynarodowych⁷

Od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zmianie uległy rozliczenia związane z zakupem oraz sprzedażą towarów i usług pomiędzy Polską a pozostałymi krajami UE. Rozliczanie poszczególnych typów transakcji pod względem podatku VAT wygląda zatem inaczej w przypadku dostaw

i nabyć wewnątrzwspólnotowych (wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów – WDT) oraz w przypadku eksportu do krajów spoza UE. Do ustalenia zasad rozliczenia podatku VAT kluczowym jest określenie kraju, do którego ma trafić sprzedawany towarów.

Stosowanie 0% stawki VAT w WDT i eksporcie

W przypadku transakcji handlowych realizowanych w obrębie WDT podmiot dokonujący dostawy ma prawo do zastosowania stawki preferencyjnej VAT 0%. Nabywca w takiej sytuacji jest podmiotem zobowiązanym do naliczenia oraz odprowadzenia podatku VAT według stawki obowiązującej w jego kraju dla danego typu towarów. Aby przy eksporcie towarów móc zastosować stawkę VAT 0% niezbędne jest odpowiednie udokumentowanie wywozu. Służą do tego dokumenty celne. W przypadku eksportu bezpośredniego jest

to IE-599, czyli dokument w formie elektronicznej otrzymany z systemu teleinformatycznego służącego do obsługi zgłoszeń wywozowych lub oryginał karty 3 dokumentu SAD, czyli zgłoszenie wywozowe w formie papierowej. Zaś w przypadku eksportu pośredniego jest to kopia IE-599, a więc potwierdzony przez urząd celny wydruk dokumentu z systemu teleinformatycznego służącego do obsługi zgłoszeń wywozowych lub kopia karty 3 dokumentu SAD potwierdzona przez urząd celny.

Nabycie towarów stanowi odbicie lustrzane transakcji dostawy. Wiąże się również z odrębnymi zasadami rozliczenia podatku VAT w przypadku wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów (WNT) oraz importu towarów. W transakcjach WNT podatek VAT rozliczany jest przez nabywcę towarów – w państwie, do którego następuje dostawa. Polski podatnik będzie zatem zobowiązany do naliczenia oraz wykazania podatku VAT według krajowej stawki. Oprócz towarów podstawą opodatkowania obejmuje podatki, cła, opłaty i inne należności, a także wydatki dodatkowe, takie jak koszty przewozu, opakowania, transportu oraz kwotę ubezpieczenia pobieranego przez dostawcę od podmiotu dokonującego wewnątrzwspólnotowego nabycia. Podstawę opodatkowania zmniejsza się natomiast o kwotę udzielonych rabatów, zwrotów towarów i zwróconych kwot dotacji. Wyliczony podatek należy wykazać w rejestrze VAT sprzedaży, a jeżeli podatnik posiada do tego prawo, można ująć w rejestrze VAT zakupów. Wtedy też transakcja stanie się neutralna podatkowo, co jest naczelną zasadą funkcjonowania VAT w transakcjach wewnątrzwspólnotowych. Podatkiem tym ma zostać obciążony dopiero ostateczny konsument.

Przez import towarów rozumie się przywóz towarów z terytorium państwa trzeciego na terytorium Unii Europejskiej. Podstawą opodatkowania w imporcie towarów, zgodnie z przepisami ustawy o VAT, jest wartość celna powiększona o należne cło, a jeżeli przedmiotem importu są towary opodatkowane podatkiem akcyzowym, podstawą opodatkowania jest wartość celna powiększona o należne cło i podatek akcyzowy. Rozliczenie podatku VAT następuje na podstawie dokumentacji celnej: SAD (Single Administrative Document – Jednolity Dokument Administracyjny) lub dokumentu elektronicznego PZC (Poświadczenie Zgłoszenia Celnego). Jeżeli zakup był w walucie obcej to do przeliczenia na PLN stosuje się kurs ogłoszony przez NBP w przedostatnią środę każdego miesiąca i obowiązuje przez okres całego miesiąca po miesiącu, w którym został ogłoszony. W ogólnej zasadzie rozliczania VAT podatek płacony jest bezpośrednio do urzędu celnego. Zasada ta pozwala podatnikowi na skorzystanie z prawa do odliczenia podatku naliczonego z tytułu importu towarów w miesiącu zaistnienia transakcji importu lub w rozliczeniu za jeden z dwóch następnych okresów rozliczeniowych.

Podatki lokalne, w tym od nieruchomości⁸

Ministerstwo finansów wyróżnia 9 obowiązujących w Polsce podatków i opłat lokalnych: podatek od środków transportu, podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, opłaty targową, uzdrowiskową, miejscową, od posiadania psów oraz reklamową. Z punktu widzenia działalności przedsiębiorstw możliwych do zastosowania wydaje się kilka spośród nich.

Opodatkowane podatkiem od środków transportowych są samochody ciężarowe, ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z naczepą lub przyczepą, a także przyczepy i naczepy, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego oraz autobusy. Stawki tego podatku określają władze danej gminy, które mogą różnicować stawki, uwzględniając np. wpływ pojazdu na środowisko naturalne czy rok produkcji.

Podatkiem od nieruchomości opodatkowane są grunty, budynki lub ich części oraz budowle lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Zobowiązanie do zapłaty podatku od nieruchomości są właściciele, użytkownicy wieczysti, samoistni posiadacze, a w niektórych przypadkach posiadacze zależni nieruchomości lub ich części stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. Stawki podatku od nieruchomości określają władze danej gminy, które mogą także wprowadzać zwolnienia od podatku, np. w przypadku gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków (pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji), a także instytutów badawczych czy przedsiębiorców o statusie centrum badawczo-rozwojowego. Zwolnienia z podatku od nieruchomości mogą być również przyznane z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

Przedmiotem opodatkowania podatkiem rolnym są grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza.

Opłata reklamowa może być wprowadzona przez radę gminy od umieszczonych tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych. Może być ona pobierana jedynie na obszarach, dla których obowiązują uchwalone przez radę gminy zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń.

Górny poziom wszystkich stawek podatków jest ogłaszany co roku przez Ministerstwo Finansów i na 2018 r. wynosi:

- 0,91 zł / m² / rok od gruntów
- 23,10 zł / m² / rok od budynków
- 2% od wartości budowli ustalonej zgodnie z art. 4 ust.1 pkt. 3 i ust. 3-7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych

¹ Na podstawie: Ministerstwo Finansów, 2017.01.26 15:06, <http://www.finanse.mf.gov.pl/abc-podatkow/informacje-podstawowe>

² Na podstawie: Ministerstwo Finansów, „Opodatkowanie przychodów (dochodów) z kapitałów pieniężnych”, dostęp: 2017-10-09, www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/3187737/ULOTKA-opodat_kapital_2014.pdf&sa=U&ved=0ahUKEwjRsOqTkePWAhUIKsAKHW4IC34QFggEMAA&client=internal-uds-cse&usg=AOvVaw3RfyFaTfW7QMU2d2NMIsb5

³ Na podstawie: Tomasz Krywan, „Polska stosuje dwie metody unikania podwójnego opodatkowania”, 26.06.12, <http://www.podatki.abc.com.pl/czytaj/-/artykul/polska-stosuje-dwie-metody-unikania-podwojnego-opodatkowania>

Ministerstwo Finansów, 2017.06.14 09:34, <http://www.finanse.mf.gov.pl/abc-podatkow/umowy-miedzynarodowe/wykaz-umow-o-unikaniu-podwojnego-opodatkowania>

⁴ Na podstawie: Ministerstwo Finansów, 2016.04.08 08:25, <http://www.finanse.mf.gov.pl/finanse/inne-podatki/podatek-od-niektorych-instytucji-finansowych>

⁵ Na podstawie: Izabela Rutkowska, „Opodatkowanie twórców z tytułu działalności wykonywanej osobiście”, 25.05.2012, https://www.podatki.biz/artykuly/opodatkowanie-tworcow-z-tytulu-dzialalnosci-wykonywanej-osobiscie_4_17593.htm?idDzialu=4&idArtykulu=17593

Bartosz Nieścior, „Opodatkowanie dochodów sportowców”, 29 czerwca 2015, <http://prawno-naukowy.blog.pl/2015/06/29/opodatkowanie-dochodow-sportowcow/>

Artur Nowak, „Precedensowa uchwała NSA w sprawie opodatkowania przychodów sportowców”, 22.06.2015, <https://www.dzp.pl/aktualnosci-prawne/1858-precedensowa-uchwala-nsa-w-sprawie-opodatkowania-przychodow-sportowcow>

⁶ Na podstawie: Hanna Czogalla, „Opodatkowanie dochodów zagranicznego członka zarządu”, 07.05.2014, <http://grantthornton.pl/publikacja/opodatkowanie-dochodow-zagranicznego-czlonka-zarzadu/>

⁷ Na podstawie: 2013-06-18, „Podatek VAT (cz. 7) - Transakcje zagraniczne w podatku VAT cz. I”, <https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-podatek-vat-cz-7-transakcje-zagraniczne-w-podatku-vat-cz-i>

⁸ Na podstawie: Ministerstwo Finansów, 2016.01.26 09:11, „<http://www.finanse.mf.gov.pl/podatki-i-oplaty-lokalne>”

ceny transferowe¹

Znaczenie cen transferowych w działalności gospodarczej zagranicznych inwestorów

Ceny transferowe są cenami stosowanymi we wszelkich transakcjach realizowanych przez podmioty, pomiędzy którymi występują powiązania kapitałowe lub podmiotowe. Cena transferowa oznacza więc cenę nakładaną przez przedsiębiorstwo na dobra, usługi i własności niematerialne i prawne dla spółki zależnej lub innego powiązanego podmio-

tu. W polskim porządku prawnym pojęcie ceny transakcyjnej zostało zdefiniowane wyłącznie na potrzeby zawarcia porozumienia cenowego. Pojęcie cen transferowych nie powinno być mylone z kwestiami unikania opodatkowania lub oszustw podatkowych.

Prawodawstwo regulujące transfery zysków, dywidend

Polskie prawodawstwo określające zasady funkcjonowania polskiego systemu podatkowego są dostosowane do wytycznych Dyrektywy Unii Europejskiej z dnia 27 stycznia 2015 roku o zapobieganiu agresywnego planowania podatkowego oraz implementację wytycznych OECD w ramach inicjatywy BEPS, czyli inicjatywy zapobiegającej szkodliwym praktykom podatkowym.

Podmioty przeprowadzające transakcje z podmiotem powiązanym oraz podmioty dokonujące transakcji, w wyniku których zapłata przekazywana jest do terytorium lub kraju stosującego szkodliwą konkurencję podatkową, zobligowane są do prowadzenia szczególnej dokumentacji (raportowania) w zakresie stosowania cen transferowych.

Skutecznym narzędziem służącym przedsiębiorcom do ograniczenia ryzyka związanego z nieprawidłowo ustalonymi cenami transferowymi dla celów podatkowych jest uprzednie porozumienie cenowe (Advance Pricing Agreement). Jest to instytucja, która pozwala zminimalizować zarówno ryzyko nieprawidłowego ustalania cen, jak i ryzyko związane z kontrolą podatkową dotyczącą cen transferowych. Uprzednie porozumienie cenowe zawierane jest z Ministrem Rozwoju, w którym Minister potwierdza prawidłowość wyboru metody ustalania cen transakcyjnych w uznanych przez ten organ warunkach. W efekcie, podmiot krajowy uzyskuje urzędowe potwierdzenie prawidłowego ustalania cen transferowych dla celów podatkowych.

Międzynarodowe regulacje dotyczące transferu zysków

Jednym z międzynarodowych aspektów określających pożądane zachowania przedsiębiorstw wielonarodowych w innych krajach są chociażby wytyczne OECD w zakresie cen transferowych dla przedsiębiorstw wielonarodowych i administracji podatkowych, współrealizowany przez OECD i Grupę G20 program BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) poruszający problematykę działań podatników ukierunkowanych na pomniejszanie podstawy opodatkowania i prze-

suwanie dochodów do krajów o niższym opodatkowaniu czy Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów Państw Członkowskich dotycząca kodeksu postępowania w sprawie dokumentacji cen transferowych dla przedsiębiorstw stowarzyszonych w Unii Europejskiej.

W celu ograniczenia wykorzystywania cen transferowych jako jednego z narzędzi przenoszenia dochodów pomiędzy

pomiotami powiązanymi wprowadza się do systemów podatkowych zasadę ceny rynkowej (z ang. arm's length principle). Zasada ta pozwala administracji podatkowej państwa, w którym działalność prowadzi podmiot powiązany na dokonanie sprawdzenia prawidłowości ustalenia cen transferowych poprzez dokonanie porównania warunków ustalonych przez podmioty powiązane do warunków, jakie ustaliłyby podmioty niezależne w porównywalnych okolicznościach. W warunkach międzynarodowych zgoda na stosowanie zasady arm's length w stosunkach pomiędzy dwoma państwami

znajduje wyraz w treści umów o unikaniu podwójnego opodatkowania. Polska ma podpisane 93 tego rodzaju umowy odpowiadające postanowieniom Modelowej Konwencji OECD, które dają prawo organom podatkowym do korekty pierwotnej dochodu pomiędzy podmiotami powiązanymi (art. 9 ust. 1 MK OECD), określając jednocześnie zakres kiedy ta korekta jest możliwa oraz zalecają dokonanie korekty odpowiadającej (art. 9 ust. 2 MK OECD), celem uniknięcia ekonomicznego podwójnego opodatkowania.

¹ Na podstawie:

Michał Piechocki, „Ceny transferowe jako obowiązek planowania aktywności gospodarczej w polskich przepisach podatkowych” [w:] Wojciech Bożek (red.), „System podatkowy w Polsce. Jego rola i znaczenie w procesie gospodarowania”, wyd. Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2016.

Jarosław F. Mika, „Ceny transferowe : komentarz do rozporządzenia, metody ustalania i szacowania cen transferowych, analiza porównywalności, przykłady”, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.

Ministerstwo Finansów, podstrona serwisu internetowego „Ceny transferowe”, <http://www.finance.mf.gov.pl/cit/ceny-transferowe1>

rynek pracy – regulacje prawne i wymogi formalne¹

Regulacje prawne w Polsce

Najważniejszym aktem prawnym regulującym relacje między pracodawcami a pracownikami w Polsce jest **Kodeks pracy**. Postanowienia umów o pracę oraz innych aktów, na podstawie których powstaje stosunek pracy, nie mogą być mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy. W przypadku świadczenia pracy na podstawie umów cywilnoprawnych postanowienia Kodeksu pracy nie są stosowane.

Zgodnie z polskim prawodawstwem pracownikiem może być osoba, która ukończyła 18 lat. Możliwe jest także zatrudnianie młodzieży w wieku 16–18 (tzw. młodocianych) lat przy wykonywaniu lekkich prac (art. 200 Kodeksu pracy). Pracą lekką jest praca, która nie powoduje zagrożenia dla życia, zdrowia i rozwoju psychofizycznego, a także nie utrudnia młodocianemu wypełniania obowiązku szkolnego. Tego rodzaju pracą może być np. roznoszenie rzeczy, zbieranie owoców, ale jeśli nie łączy się z dźwiganiem ciężarów. Przepisy nie do końca precyzują czy na pracę osoby w wieku 16-18 lat musi wyrazić zgodę jego przedstawiciel ustawowy, warto jednak przygotować taką zgodę w formie pisemnej.

Czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym przez danego pracodawcę okresie rozliczeniowym, nieprzekraczającym 4 miesięcy. Kodeks pracy przewiduje jednak odstępstwa od tej zasady, np. przy

pracach, które ze względu na technologię produkcji nie mogą być wstrzymane (tzw. praca w ruchu ciągłym) istnieje możliwość przedłużenia dobowego wymiaru czasu pracy. Tygodniowy czas pracy łącznie z godzinami nadliczbowymi nie może przekraczać przeciętnie 48 godzin w przyjętym przez pracodawcę okresie rozliczeniowym.

Jako podstawa świadczenia pracy mają także swoje zastosowanie przepisy **Kodeksu cywilnego**. Zgodnie z nimi można zawierać umowy o dzieło oraz umowy zlecenia. Umowa cywilnoprawna nie powinna być jednak zwarta na warunkach umowy o pracę, czyli nie może występować bezpośrednie podporządkowanie zleceniobiorcy zamawiającemu. Samo więc zatytułowanie umowy jako umowy zlecenia lub umowy o dzieło nie przesądza o tym, że strony łączyła umowa o pracę. Stroną wykonującą czynności/dzieło może być zarówno osoba fizyczna, jak i inny przedsiębiorca. Wadą umów cywilnoprawnych z punktu widzenia zatrudnionych jest brak prawa zleceniobiorcy (przy umowie zlecenie) czy wykonawcy dzieła (przy umowie o dzieło) m.in. do urlopu wypoczynkowego, odpraw czy ochrony przed rozwiązaniem umowy, którymi to cechami charakteryzuje się stosunek pracy w oparciu o zapisy Kodeksu pracy. Przy zawieraniu umowy zlecenia należy także dopilnować stosowania minimalnej stawki godzinowej.

Kodeks pracy i system zabezpieczeń społecznych

Przepisy Kodeksu pracy regulują szereg zagadnień związanych ze świadczeniem stosunku pracy, w tym także kwestiami niezdolności pracownika do pracy i wysokością

przysługującego mu wówczas wynagrodzenia. W przypadku niezdolności spowodowanej:

▶ chorobą lub odosobnieniem w związku z chorobą zakaźną trwającym łącznie do 33 dni w roku kalendarzowym, a w przypadku pracownika, który ukończył 50 rok życia - trwającej łącznie do 14 dni w ciągu roku kalendarzowego – pracownikowi przysługuje prawo do 80% wynagrodzenia wypłacanego przez pracodawcę;

▶ wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy, albo choroby w czasie ciąży trwającej łącznie do 33 dni w roku kalendarzowym – pracownikowi przysługuje 100% wynagrodzenia wypłacanego przez pracodawcę;

¹ Na podstawie:

– DZP dla Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, http://www.paih.gov.pl/prawo/prawo_pracy
– Zakład Ubezpieczeń Społecznych, „Zabezpieczenie społeczne w Polsce”, Warszawa 2016

 poddaniem się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów oraz poddaniem się zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów - trwającym łącznie do 33 dni w roku kalendarzowym – pracownik zachowuje prawo do 100% wynagrodzenia.

Jeżeli opisane przypadki niezdolności do pracy trwały łącznie dłużej niż 33 dni w roku kalendarzowym pracownik otrzymuje zasiłek chorobowy na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Wymiar urlopu przysługującego pracownikom zatrudnionym w oparciu o umowę o pracę wynosi:

 20 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony krócej niż 10 lat,

 26 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony co najmniej 10 lat. Do okresu pracy, od którego uzależniony jest wymiar urlopu, zalicza się okres nauki w zależności od rodzaju szkoły; np. z tytułu ukończenia:

Polski system ubezpieczeń społecznych obejmuje:

 ubezpieczenie emerytalne – z którego są finansowane emerytury,

 ubezpieczenia rentowe – przeznaczone na finansowanie rent z tytułu niezdolności do pracy, dodatki pielęgnacyjne czy zasiłki pogrzebowe,

 ubezpieczenie chorobowe – z którego finansowane są zasiłki chorobowe, macierzyńskie czy świadczenia rehabilitacyjne. Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają wszystkie osoby, które pracują w oparciu o umowę o pracę. Natomiast dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają, na swój wniosek, osoby objęte obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi.

 ubezpieczenie wypadkowe – z którego finansowane są świadczenia będące następstwem wypadków przy pracy.

Ponadto składki odprowadzane są również na:

 ubezpieczenie zdrowotne – przekazywane na rzecz Narodowego Funduszu Zdrowia na rzecz świadczeń i wydatków publicznej służby zdrowia,

 Fundusz Pracy – ustanowiony w celu prowadzenia działań na rzecz zapobiegania bezrobociu oraz promocji zatrudnienia.

W różnych sytuacjach życiowych (choroba, macierzyństwo, długotrwała niezdolność do pracy czy choroby zawodowej) ubezpieczonym w ZUS mogą przysługiwać dodatkowe świadczenia.

Zatrudnianie pracowników na etacie lub na zlecenie

Umowa o pracę może być zawarta:

na okres próbny

na czas nieokreślony

na czas określony,
w tym w celu zastępstwa
pracownika (w czasie
jego usprawiedliwionej
nieobecności w pracy)

Umowa o pracę na okres próbny może być zawarta w celu sprawdzenia kwalifikacji pracownika **na czas nieprzekraczający 3 miesięcy**. Ponowne zawarcie z tym samym pracownikiem umowy na okres próbny możliwe jest tylko w dwóch przypadkach, a mianowicie:

1) jeśli pracownik ma być zatrudniony w celu wykonywania innego rodzaju pracy,

2) po upływie co najmniej 3 lat od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia poprzedniej umowy o pracę, jeśli pracownik ma być zatrudniony w celu wykonywania tego samego rodzaju pracy (w tym przypadku dopuszczalne jest jednokrotne ponowne zawarcie umowy na okres próbny).

Okres zatrudnienia na podstawie jednej **umowy o pracę na czas określony**, a także łączny okres zatrudnienia na podstawie umów o pracę na czas określony zawieranych między pracownikiem a firmą nie może przekraczać 33 miesięcy, a łączna liczba tych umów nie może przekraczać 3.

Przekroczenie wskazanych limitów skutkuje przekształceniem się umowy w **umowę na czas nieokreślony**.

Wskazanych powyżej ograniczeń nie stosuje się do umów o pracę zawartych na czas określony zawartych w celu np. zastępstwa pracownika w czasie jego usprawiedliwionej nieobecności w pracy, wykonywania pracy o charakterze dorywczym lub sezonowym czy wykonywania pracy przez okres kadencji.

Umowę o pracę zawiera się na piśmie i powinna być podpisana nie później niż w dniu podjęcia pracy przez pracownika. Zmiana warunków umowy o pracę wymaga również formy pisemnej. Do umowy o pracę pracodawca powinien dołączyć dodatkową pisemną informację o niektórych warunkach zatrudnienia (np. obowiązującej dobowej i tygodniowej normie czasu pracy, wymiarze przysługującego urlopu wypoczynkowego czy obowiązującej długości okresu wypowiedzenia umowy o pracę).

Umowę o pracę można rozwiązać na kilka sposobów:

za porozumieniem stron

przez oświadczenie jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia

przez oświadczenie jednej ze stron bez zachowania okresu wypowiedzenia

Umowa zawarta na czas określony rozwiązuje się po upływie czasu, na jaki została zawarta (choć może być wypowiedziana wcześniej). Każda umowa o pracę może być także w dowolnym czasie i z inicjatywy którejkolwiek ze stron rozwiązana za porozumieniem stron. Warto pamiętać, że rozwiązanie umowy o pracę w tym trybie z inicjatywy pracodawcy może niekiedy rodzić obowiązek zapłaty pracownikowi odprawy pieniężnej.

Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem następuje w wyniku złożenia oświadczenia woli przez pracownika lub przez pracodawcę o zamiarze jej rozwiązania z zachowaniem okresu wypowiedzenia, po upływie którego nastąpi rozwiązanie umowy. Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem przez pracodawcę jest dopuszczalne po spełnieniu warunków określonych w kodeksie pracy.

Długość okresu wypowiedzenia zależy od rodzaju wypowiedzanej umowy oraz stażu pracy u danego pracodawcy.

Okresy wypowiedzenia stosowane w przypadku umów na okres próbny	Okresy wypowiedzenia stosowane w przypadku umów na czas określony i nieokreślony
1) 3 dni robocze, jeżeli okres próbny nie przekracza 2 tygodni; 2) 1 tydzień, jeżeli okres próbny jest dłuższy niż 2 tygodnie; 3) 2 tygodnie, jeżeli okres próbny wynosi 3 miesiące.	1) 2 tygodnie, jeżeli pracownik był zatrudniony krócej niż 6 miesięcy; 2) 1 miesiąc, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 6 miesięcy; 3) 3 miesiące, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 3 lata.

Pracodawca ma także możliwość zmiany ustalonych w umowie o pracę warunków zatrudnienia na mniej korzystne dla pracownika – mówimy wówczas o wypowiedzeniu warunków pracy lub płacy, czyli tzw. wypowiedzeniu zmieniającym. Przy wypowiedzaniu warunków pracy lub płacy stosuje się przepisy dotyczące wypowiedzenia umowy o pracę.

Oznacza to m.in., że pracodawca powinien podać przyczynę wypowiedzenia zmieniającego. Efektem wypowiedzenia zmieniającego może być także rozwiązanie umowy o pracę, jeżeli pracownik nie przyjmie zaproponowanych nowych warunków zatrudnienia.

Pracodawca może rozwiązać umowę o pracę z pracownikiem bez wypowiedzenia zarówno z winy pracownika (tzw. zwolnienie dyscyplinarne), jak i bez jego winy.

Rozwiązanie umowy o pracę z winy pracownika może nastąpić wskutek:

- ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych
- popęnienia przestępstwa
- zawinionej utraty uprawnień koniecznych do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku

Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia bez winy pracownika jest dopuszczalne, gdy pracownik nie

może wykonywać swojej pracy z powodu:

- niezdolności do pracy spowodowanej chorobą trwającą dłużej niż 3 miesiące, jeżeli pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy krócej niż 6 miesięcy
- niezdolności do pracy spowodowanej chorobą trwającą dłużej niż łączny okres pobierania wynagrodzenia, zasiłku oraz pobierania świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze 3 miesiące na zasadach określonych w kodeksie pracy i odrębnych przepisach, jeżeli pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy co najmniej 6 miesięcy lub niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową
- nieobecności usprawiedliwionej innymi przyczynami niż wyżej określone, trwającej dłużej niż 1 miesiąc

W sytuacji, gdy praca jest świadczona na podstawie umów cywilnoprawnych (umowa zlecenia, umowa o świadczenie usług, umowa o dzieło i umowa agencyjna), wykonu-

jącym pracę nie przysługują prawa pracownicze przewidziane kodeksem pracy.

Wynagrodzenie i inne stawki w prawie pracy

Minimalne wynagrodzenie pracownika zatrudnionego na umowę o pracę w Polsce od 1 stycznia 2017 roku wynosi **2000 złotych brutto**. Natomiast w przypadku umów zlecenia

lub innych umów o świadczenie usług od dnia 1 stycznia 2017 minimalna stawka godzinowa wynosi **13 zł brutto**.

Stopy procentowe i wysokość składek na ubezpieczenia społeczne w 2017 r.

Za pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne odpowiada Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Wysokość stopy procentowej składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe jest jednakowa dla wszystkich ubezpie-

czonych, różna jest jedynie podstawa wyliczania wysokości składek. Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana i płatnicy składek ustalają ją samodzielnie w zależności od stawki wypadkowej przyporządkowanej do danego rodzaju działalności obrazującej poziom ryzyka wystąpienia wypadku.

Uwaga!

Oprócz osób zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na terenie Polski wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia. Natomiast ubezpieczeniu chorobowemu zleceniobiorcy podlegają na zasadzie dobrowolności. Umowa o dzieło zawarta z innym podmiotem niż pracodawca, a także jeżeli praca w ramach tej umowy nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, nie rodzi obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników jest ich przychód osiągany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, ale także umów zlecenia czy umów o dzieło, jeżeli umowa o dzieło została zawarta z pracodawcą, z którym pozostają oni w stosunku pracy. W tym przypadku zadeklarowana kwota przychodu stanow-

iąca podstawę wyliczania składek nie może być niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia pracownika zatrudnionego na umowę o pracę w Polsce. W przypadku, gdy pracownik osiąga przychody w walutach obcych, do podstawy wymiaru składek przyjmowane są przychody po przeliczeniu ich na złote.

POZIOMY STAWEK UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO PRZYPADAJĄCE NA POSZCZEGÓLNE RODZAJE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Rodzaj ubezpieczenia	Składki ogółem	Pracodawca	Pracownik
	% podstawy wyliczania składki		
emerytalne	19,52	9,76	9,76
rentowe	8,00	6,50	1,50
chorobowe	2,45	—	2,45
wypadkowe	0,40–3,60	0,40–3,60	—
zdrowotne	9%	—	9%
składka na Fundusz Pracy	2,45%	2,45%	—

Źródło: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek

PRZYKŁADOWE WYSOKOŚCI STAWEK UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO PRZYPODSTAWIE WYLICZENIA W WYSOKOŚCI 2557,8 zł

	Z dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym	Bez dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego
Ubezpieczenia społeczne	812,61 zł	749,94 zł
Ubezpieczenie zdrowotne	297,28 zł	297,28 zł
Fundusz Pracy	62,67 zł	62,67 zł

Źródło: www.zus.pl

STRUKTURA KOSZTÓW PONOSZONYCH PRZEZ PRACODAWCĘ I PRACOWNIKA W ZWIĄZKU Z WYPŁACANIEM MINIMALNEGO WYNAGRODZENIA

- Wynagrodzenie minimalne: 2000 zł brutto
- Suma składek finansowanych przez pracodawcę: 412,20 zł
- Suma składek finansowanych przez pracownika: 429,52 zł
- Zaliczka na podatek dochodowy (pomniejszona o koszty uzyskania przychodu, kwotę wolną od podatku oraz części składki na ubezpieczenie zdrowotne): 111 zł
- Kwota netto do wypłaty: 1459,48 zł
- Ogólna kwota ponoszona przez pracodawcę w związku z wypłatą minimalnego wynagrodzenia: 2412,2 zł

Uwaga!

Od stycznia 2018 roku płaca minimalna wyniesie 2100 zł brutto (1530 zł netto do wypłaty pracownikowi) – całkowity koszt pracodawcy będzie wówczas wynosił 2532,81 zł. Wzrośnie również minimalna stawka godzinowa – do 13,70 zł.

księgowość i sprawozdaw- czość finansowa¹

Znaczenie księgowości w świetle uregulowań prawnych

Podstawowe akty prawne regulujące zakres odpowiedzialności za rachunkowość w przedsiębiorstwach działających na terenie Polski należą:

- ustawa o rachunkowości – bardzo szczegółowo określa proces organizacyjny rachunkowości w przedsiębiorstwach – zawiera regulacje dotyczące prowadzenia ksiąg oraz sporządzania i ogłaszania sprawozdań finansowych,
- ordynacja podatkowa – określają m.in. sposób powstania zobowiązania podatkowego, kontrolę podatkową i czynności sprawdzające,
- ustawy o podatku dochodowym (od osób fizycznych i od osób prawnych) – określają strukturę podatków oraz określone obowiązki osób zajmujących się prowadzeniem ksiąg rachunkowych.

Zagadnienia regulowane przez poszczególne akty prawne

Ustawa o rachunkowości	Ordynacja podatkowa	Ustawy o podatku dochodowym
• przestrzeganie zasad rachunkowości, • prowadzenie ksiąg, • gromadzenie i przechowywanie wymaganej dokumentacji, • sporządzanie sprawozdań finansowych, • badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych, • poddanie sprawozdania finansowego badaniu, • ogłoszenie sprawozdania finansowego, • złożenie sprawozdania finansowego lub z działalności.	• obliczenie podatku, jego pobranie i wpłacenie we właściwym terminie, • wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za obliczenie, pobranie i terminowe wpłacenie podatku, • składanie i przekazywanie informacji podatkowej określonym organom.	• pobór podatku lub zaliczek przez płatników, • składanie deklaracji, sprawozdań finansowych we właściwym urzędzie skarbowym.

Roczny dochód w złotych	Wysokość podatku	
do 85 528	18%	minus kwota zmniejszająca podatek
ponad 85 528	15 395 zł 04 gr + 32% od nadwyżki ponad 85 528 zł	

Od 1 stycznia 2017 r. kwota zmniejszająca podatek w danym roku podatkowym jest uzależniona od wysokości uzyskanego dochodu i wynosi:

- 1.188 zł – dla podstawy obliczenia podatku nieprzekraczającej kwoty 6.600 zł;
- 1.188 zł pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru: $631 \text{ zł } 98 \text{ gr} \times (\text{podstawa obliczenia podatku} - 6.600 \text{ zł}) \div 4.400 \text{ zł}$ - dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 6.600 zł i nieprzekraczającej kwoty 11.000 zł;
- 556 zł 02 gr – dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 11.000 zł i nieprzekraczającej kwoty 85.528 zł;
- 556 zł 02 gr pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru: $556 \text{ zł } 02 \text{ gr} \times (\text{podstawa obliczenia podatku} - 85.528 \text{ zł}) \div 41.472 \text{ zł}$ - dla podstawy obliczenia podatku wyższej od 85.528 zł i nieprzekraczającej kwoty 127.000 zł.

Źródło: Ministerstwo Finansów, PIT: stawki podatkowe, <http://www.finance.mf.gov.pl/pit/stawki-podatkowe>

Finansowanie składek ZUS

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub służby. Dla osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących podstawę wymiaru składek stanowi

zdeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Stawki i wysokość składek płaconych na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych zostały opisane w dziale: Wynagrodzenia i inne stawki w prawie pracy.

Cele i formy audytów podatkowych²

Audyt podatkowy jest usługą mającą na celu weryfikację zgodności z prawem prowadzenia ewidencji podatkowej oraz deklarowania i rozliczania podatków. Jego przeznaczeniem jest sprawdzenie legalności i prawidłowości rozliczeń oraz zarekomendowanie ewentualnych zmian umożliwiających uniknięcie nieprawidłowości w przyszłości. Audyt podatkowy ma

również zwiększyć bezpieczeństwo prawne i finansowe podatnika, osób kierujących tym podmiotem oraz uczestniczących w jego rozliczeniach podatkowych. Efektem procedury jest sporządzenie Raportu z Audytu podatkowego. Całość prac w trakcie audytu podatkowego oraz treść Raportu objęte są ustawową tajemnicą zawodową doradcy podatkowego.

Rodzaje Audytów podatkowych:

1. Audyt Podatkowy Całościowy (APC)

To kompleksowe badanie prawidłowości określenia oraz rozliczenia zobowiązań podatkowych i pozostałych danin

publicznych we wszystkich tytułach podatkowych. Celem Audytu Całościowego jest wykrycie wszystkich nieprawidłowości w sferach objętych badaniem oraz zdiagnozowanie i minimalizowanie skutków błędnych działań.

2. Audyt Podatkowy Kontraktowy (APK)

Istotą Audytu Kontraktowego jest dokonanie szczegółowej analizy zawartych lub przyszłych kontraktów pod kątem dostosowania ich do zmian obciążeń podatkowych wraz z proponowaniem rozwiązań gwarantujących bezpieczeństwo podatkowe w następnym roku. Jego celem jest przygotowanie się do corocznych zmian w zakresie prawa podatkowego, a polega on na:

- analizie umów gospodarczych sprzedaży i zakupu dotyczących następnego roku,
- diagnozowaniu interesów firmy w zakresie współpracy z kontrahentami,
- zaproponowaniu rozwiązań zabezpieczających interes podatnika z perspektywy nadchodzących zmian prawa podatkowego.

3. Audyt Podatkowy Optymalizacyjny (APO)

Audyt optymalizacyjny ma służyć przedstawieniu najkorzystniejszego z punktu widzenia obciążeń podatkowych rozwiązania w zakresie przeprowadzenia planowanych przez

kontrahenta operacji gospodarczych. Jego celem jest optymalizacja obciążeń podatkowych oraz legalne ukształtowanie zobowiązań podatkowych na możliwie najniższym poziomie.

4. Audyt Systemu Finansowo - Księgowego (ASFK)

Zadaniem Audytu Systemu Finansowo-Księgowego jest zbadanie zgodności z prawem podatkowym programu finansowo-księgowego, w szczególności:

- weryfikacja procedur stosowanych w wykorzystywanym przez podatnika systemie księgowo-finansowym,
- zdiagnozowanie i minimalizacja skutków błędów programu księgowo-finansowego mających wpływ na rozliczenia podatkowe przedsiębiorcy,
- zbadanie prawidłowości wystawiania dokumentów sprzedaży i faktur,
- udzielenie wytycznych w zakresie wykrytych nieprawidłowości.

Elementy składowe sprawozdań finansowych³

Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz na inny dzień bilansowy. Składa się z: **bilansu, rachunku zysków i strat**, a także in-

formacji dodatkowej (wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia).

W bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy. Jeżeli natomiast bilans sporządzany jest na dzień inny niż bilansowy, należy wykazać stany aktywów i pasywów na ten dzień oraz na dzień kończący rok obrotowy bezpośrednio poprzedzający ten dzień bilansowy.

W rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący i poprzedni rok obrotowy. W przypadku gdy rachunek zysków i strat zostaje sporządzony za inny okres sprawozdawczy, to należy oddzielnie wykazać przychody, koszty, zyski i straty oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący okres sprawozdawczy oraz analogiczny okres sprawozdawczy poprzedniego roku obrotowego. Jeżeli natomiast jednostka zaprzestaje pewnego zakresu działalności, który ma wpływ na przychody i koszty przyszłych okresów sprawozdawczych, to odpowiednie przychody i koszty z tym związane trzeba wykazać odrębnie od przychodów i kosztów działalności kontynuowanej, tak aby zachowana została zasada kontynuacji.

Informacja dodatkowa powinna zawierać istotne dane i objaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe rzetelnie i jasno przedstawiało sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy. Istotne jest podanie informacji wprowadzających do sprawozdania finansowego, które zawierają opis przyjętych zasad polityki rachunkowości, a także dodatkowe objaśnienia do pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych za okresy sprawozdawcze objęte sprawozdaniem finansowym, proponowany podział zysku lub pokrycia straty, a także podstawowe informacje dotyczące pracowników i organów jednostki.

Audyt w świetle rocznych raportów⁴

Badania sprawozdań finansowych mają na celu sprawdzenie czy sprawozdanie oraz księgi rachunkowe są wolne od uchybień, jak również pod kątem rzetelności i przejrzystości zawartych tam informacji. Są sporządzane przez biegłych rewidentów pod kątem zgodności z zasadami rachunkowości i mają za zadanie uwiarygodnienie informacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami badaniu podlegają sprawozdania finansowe instytucji finansowo-ubezpieczeniowych, spółek akcyjnych (z wyjątkiem spółek będących na dzień bilansowy w organizacji) oraz wszystkich pozostałych jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdania finansowe, spełniły co najmniej dwa z następujących warunków:

średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,

suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2.500.000 euro,

przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5.000.000 euro.

Badaniu podlegają również sprawozdania finansowe spółek przejmujących i spółek nowozawiających, sporządzane za rok, w którym nastąpiło połączenie.

Badanie sprawozdania finansowego przez biegłego pozwala potwierdzić prawidłowość raportowanych danych, ale także służy wzmocnieniu wiarygodności i działa na korzyść firmy w przypadku poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania.

Skonsolidowane roczne sprawozdanie finansowe⁵

W przypadku grup kapitałowych istnieje możliwość sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej. Obejmuje ono dane jednostki

dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na ich siedzibę, zestawione w taki sposób, jakby grupa kapitałowa stanowiła jedną jednostkę.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe składa się z następujących elementów:

skonsolidowanego bilansu, skonsolidowanego rachunku zysków i strat,

skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych,

zestawienia zmian w skonsolidowanym kapitale własnym,

dodatkowych informacji i objaśnień.

Do sprawozdania można także dołączyć sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej. Sporządza się je uwzględniając istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej jednostki wraz z oceną uzyskiwanych efektów i wskazaniem czynników ryzyka i opisem zagrożeń. O ile jest to istotne dla oceny sytuacji jednostki, w sprawozdaniu z działalności jednostki należy ująć wskaźniki finansowe

i niefinansowe, łącznie z informacjami dotyczącymi zagadnień środowiska naturalnego i zatrudnienia. Należy także podać informacje o udziałach czy akcjach własnych posiadanych zarówno przez jednostkę dominującą, jak i jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej oraz osoby działające w ich imieniu.

¹ Na podstawie:

Joanna Góralska, „Odpowiedzialność za rachunkowość jednostki w świetle regulacji prawnych” [w:] *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 69 (2014), Szczecin 2014.

Ministerstwo Finansów, <http://www.finanse.mf.gov.pl>

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, <http://www.zus.pl>

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, „Zabezpieczenie społeczne w Polsce”, Warszawa 2016.

² Na podstawie: <http://www.isp-modzelewski.pl/>

³ Na podstawie: <http://ksiegowosc.infor.pl/>

⁴ Na podstawie: Rödl & Partner, „Badanie sprawozdań finansowych – podstawowe informacje”

⁵ Na podstawie: Infor, <http://ksiegowosc.infor.pl/rachunkowosc/sprawozdawczosc/697173,Skonsolidowane-sprawozdania-finansowe-grupy-kapitalowej.html>

inwestycje na rynku nieruchomości

Rynek nieruchomości w Łodzi i województwie łódzkim¹

Rynek biurowy

- Zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej w Łodzi na koniec 2016 roku wynosiły 360 tysięcy m² – oprócz nowych inwestycji, znaczącą część istniejącej powierzchni stanowią zrewitalizowane budynki poprzemysłowe zaadaptowane na funkcje biurowe
- Powierzchnia biurowa w budowie – 130 tysięcy m² planowane do oddania do użytku do końca 2018 roku – trzecie miejsce w Polsce po Krakowie (278 tysięcy m²) i Trójmieście (150 tysięcy m²)
- Podaż powierzchni biurowej – 9% całkowitej regionalnej podaży, co czyni Łódź 6 co do wielkości rynkiem regionalnym w Polsce
- Ilość wynajętej powierzchni biurowej - 4 miejsce w Polsce, przy jednoczesnym najniższym wskaźniku pustostanów na poziomie 6,2% na koniec 2016 roku

Łódzki rynek biurowy oferuje atrakcyjne warunki finansowe wynajmu:

- stawki za powierzchnię w budynkach klasy A - 12-13,5 euro / m² / miesiąc
- stawki za powierzchnię w budynkach klasy B są niższe o około 25% - 9-12,5 euro / m² / miesiąc
- opłaty eksploatacyjne ponoszone oprócz czynszu - w istniejących biurowcach kształtowały się na poziomie 10-18 PLN / m² / miesiąc
- potencjalni najemcy mogą dodatkowo liczyć na zachęty w formie wakacji czynszowych czy budżetu na aranżację powierzchni

Rynek handlowy

Pod względem podaży powierzchni handlowej Łódź jest szóstym co do wielkości rynkiem handlowym w Polsce oferując 554,6 tys. m² GLA (Gross Leasable Area), ulokowanych w 16 obiektach. Nasycenie powierzchnią handlową na poziomie 568 m² na 1000 mieszkańców plasuje Łódź na piątym miejscu w Polsce.

W Łodzi zlokalizowane są dwa spośród pięciu największych centrów handlowych funkcjonujących w Polsce – oddana w 2006 roku Manufaktura (110 tys. m² GLA) oraz Port Łódź (103 tys. m² GLA). Ważną rolę odgrywa także systematycznie rozbudowywany kompleks handlowy w Rzgowie Ptak Fashion City, na który składa się ok. 2 500 sklepów wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Oprócz galerii i parków handlowych ważną funkcję handlową pełni także ulica Piotrkowska w Łodzi, przy której w końcu 2016 roku funkcjonowało ponad 300 sklepów, punktów usługowych i gastronomicznych.

Stawki czynszów na łódzkim rynku handlowym pozostają na stabilnym poziomie. Czynsze za lokale o powierzchni ok. 100-150 m² (np. na potrzeby branży odzieżowej) wahają się w przedziale 35-37 euro/m²/miesiąc. Niższe stawki obowiązują w parkach handlowych, gdzie średni poziom czynszu za lokal wielkości 500-1000 m² wynosi 5-9 euro/m²/miesiąc. W przypadku ulic handlowych czynsze zależą od lokalizacji i prestiżu danej ulicy, jak również samej powierzchni najmu, jej położenia, układu, standardu oraz możliwości aranżacji. W Łodzi najwyższe stawki czynszowe odnotowywane są za lokale położone wzdłuż ulicy Piotrkowskiej – 25-30 euro/m²/miesiąc.

Rynek magazynowy

Obszary Łodzi, Strykowa, Piotrkowa Trybunalskiego i okolic (Region Łódzki) tworzą piątą pod względem całkowitej podaży rynek magazynowy w kraju. Zasoby nowoczesnej powierzchni magazynowej w tym regionie wyniosły na koniec 2016 r. ponad 1,37 mln m², z czego prawie 380 tys. m² znajdowało się w obiektach zlokalizowanych na terenie Łodzi.

Na koniec 2016 r. udział Regionu Łódzkiego w całkowitych zasobach nowoczesnej powierzchni magazynowej w Polsce wyniósł 12,3%. W 2016 r. do użytku oddano ponad 172 tys. m² nowej powierzchni magazynowej. W latach 2013-2016

wskaźnik niewynajętej powierzchni spadł z poziomu 12,3% w IV kwartale 2012 do 2% na koniec 2016 roku. Był to jeden z najniższych w Polsce współczynników pustostanów wśród głównych rynków magazynowych w Polsce – zaraz po Toruniu i Bydgoszczy (1%).

W końcu 2016 r. stawki za najlepsze powierzchnie magazynowe w Regionie Łódzkim wynosiły 1,90-2,90 euro/m². Poza czynszem najemcy są zobowiązani do uiszczania opłat eksploatacyjnych (przeciętna stawka w obiektach klasy A wynosi ok. 1 euro/m²), jak również ponoszenia kosztów zużycia mediów (opłaty licznikowe). Do kosztów najmu należy doliczyć podatek VAT.

Spodziewany jest dalszy rozwój analizowanego rynku – największa aktywność deweloperów będzie obserwowana w okolicach Strykowa, Piotrkowie Trybunalskim, a także w mieście Łodzi.

Rynek gruntów

Łódź i region łódzki mają do zaoferowania dużą liczbę ciekawych terenów inwestycyjnych, zarówno pod inwestycje biurowe, jak i pod inwestycje o charakterze produkcyjno-maga-

zynowym. Tereny charakteryzują się sporym zróżnicowaniem – można tutaj znaleźć zarówno oferty, na których znajdują się dawne obiekty pofabryczne (lub ich pozostałości) z czerwonej cegły, jak i puste działki, które cieszą się największym zainteresowaniem wśród inwestorów.

Ramy prawne przy nabywaniu nieruchomości²

Zasady nabywania nieruchomości w Polsce przez cudzoziemców określają przepisy ustawy z dnia 24 marca 1920 roku oraz ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 roku o kształtowaniu ustroju rolnego. Zgodnie z nimi cudzoziemiec

zamierzający nabyć prawo własności nieruchomości lub prawo użytkowania wieczystego zobowiązany jest do uzyskania zezwolenia. Może także ubiegać się o uzyskanie promesy, która jest przyrzeczeniem wydania zezwolenia.

Zezwolenie nie jest wymagane, jeśli cudzoziemiec jest obywatelem lub przedsiębiorcą państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego, jak również gdy nabywane są nieruchomości niezabudowane na cele statutowe, których łączna powierzchnia w całym kraju nie przekracza 0,4 ha na obszarze miast.

Specyficzne zasady stosowane są w przypadku nabycia lub objęcia przez cudzoziemca udziałów lub akcji w spółce handlowej z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Każda czynność prawna wymaga wówczas zezwolenia ministra spraw wewnętrznych, jeżeli w ich wyniku spółka będąca właścicielem lub wieczystym użytkownikiem nieruchomości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanie się spółką kontrolowaną. Zezwolenie na nabycie nieruchomości wyda-

je na wniosek cudzoziemca Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji za zgodą Ministra Obrony Narodowej, a w przypadku nieruchomości rolnych – również za zgodą Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zezwolenie ważne jest dwa lata od dnia jego wydania i w tym czasie powinna zostać sfinalizowana transakcja zakupu potwierdzona w formie aktu notarialnego.

Prawo budowlane³

Ustawa Prawo budowlane normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbioru obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Ustawa reguluje obowiązki inwestora, do którego obowiązków należy zorganizowanie procesu budowy, od opracowania projektu budowlanego, po wykonanie i odbiór robót budowlanych wykonanych pod opieką wyznaczonego kierownika budowy posiadającego odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

Roboty budowlane można rozpocząć jedynie na podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę. Inwestor jest obowiązany zawiadomić o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych, dla których wymagane jest pozwolenie na budowę, zgłoszenie budowy lub zgłoszenie przebudowy organ nadzoru budowlanego oraz projektanta sprawującego nadzór nad zgodnością realizacji budowy z projektem.

Proces inwestycyjny krok po kroku:

Krok 1: W urzędzie gminy właściwym dla planowanej inwestycji należy uzyskać wypis z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP) albo – gdy działka nie jest objęta MPZP – warunki zabudowy. Decyzję o warunkach zabudowy wydaje w ciągu 14-30 dni wójt, burmistrz albo prezydent miasta. Gdy działka objęta jest planem zagospodarowania, wypis z MPZP uzyskuje się o wiele szybciej.

Krok 2: Wykonanie projektu architektoniczno-budowlanego.

Krok 3: Złożenie we właściwym starostwie powiatowym wniosku o uzyskanie zezwolenia na budowę, które wydawane

jest w formie decyzji administracyjnej. Do wniosku należy dołączyć 4 egzemplarze projektu budowlanego.

Krok 4: Uzyskanie zezwolenia – stosowna decyzja wydawana jest w ciągu 65 dni od dnia złożenia wniosku.

Krok 5: Rozpoczęcie budowy – powinno nastąpić w ciągu 3 lat od wydania ostatecznej decyzji o zezwoleniu.

Krok 6: Po zakończeniu budowy należy zawiadomić organu nadzoru budowlanego, który po przeprowadzeniu obowiązkowej kontroli wydaje decyzję w sprawie pozwolenia na użytkowanie obiektu budowlanego. Wydanie zaświadczenia uprawnia inwestora do rozpoczęcia użytkowania obiektu.

Subsydia i pomoc publiczna⁴

Jedną z form pomocy publicznej dla przedsiębiorców jest zwolnienie z podatku od nieruchomości. Forma ta jest jedną z podstawowych zachęt inwestycyjnych stosowanych w gminach, których samorządy dzięki ustawie o podatkach i opłatach lokalnych mają uprawnienia w zakresie kształtowania stawek podatkowych i udzielania ewentualnych zwolnień od podatków i opłat. Warunkiem do skorzystania ze zwolnień jest spełnienie określonych warunków ustalonych przez władze gminy i zgłoszenie z zamiaru skorzystania z pomocy.

Najczęściej rady gmin wprowadzają zwolnienia na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie warunków udzielania zwolnień od podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych oraz w ramach pomocy *de minimis*.

Rozporządzenie określa ramowe warunki, jakie muszą być spełnione, aby podatnik mógł skorzystać ze zwolnienia z podatku od nieruchomości:

- **dokonanie, przed rozpoczęciem realizacji inwestycji, zgłoszenia właściwemu organowi podatkowemu zamiaru korzystania z pomocy w trybie przewidzianym w przepisach uchwalonych przez władze poszczególnych gmin,**
- **zobowiązanie się do pokrycia min. 25 % kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą (w środki trwałe oraz w wartości niematerialne i prawne, które są związane z realizacją nowej inwestycji) ze środków własnych lub z zewnętrznych źródeł finansowania, ale niepochodzących z pomocy publicznej,**
- **utrzymanie inwestycji w danym regionie przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) co najmniej 3 lata od dnia zakończenia jej realizacji,**
- **utworzenie nowych miejsc pracy w okresie nie później niż 3 lata od dnia zakończenia inwestycji i utrzymanie zatrudnienia na poziomie nie niższym niż średnia z 12 miesięcy poprzedzających utworzenie miejsc pracy oraz utrzymanie nowych miejsc pracy przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku MŚP co najmniej 3 lat, od dnia ich utworzenia. •właścicielami lub posiadaczami samoistnymi (osobami, które faktycznie władają rzeczą jak właściciel) nieruchomości lub obiektów budowlanych.**

Rada gminy może także wprowadzić zwolnienia podatkowe z zachowaniem rozwiązań opartych na wspólnotowych przepisach o pomocy *de minimis*. Podstawowym aktem prawnym regulującym udzielanie tego rodzaju pomocy jest Rozporządzenie Komisji Europejskiej z dnia 15 grudnia 2006 r.. Rozporządzenie to ustala pułap pomocy *de minimis* w wysokości 200 tys. euro (100 tys. euro w sektorze transportu drogowego), dla jednego podmiotu gospodarczego

przez trzy kolejne lata budżetowe. Pomoc tę oblicza się w ten sposób, że dodaje się pomoc uzyskaną w roku bieżącym i dwóch latach poprzedzających, a suma pomocy nie może przekroczyć 200 tys. euro (100 tys. euro w sektorze transportu drogowego). Uchwały w sprawie zwolnień w ramach pomocy *de minimis* mogą dotyczyć w zasadzie wszystkich podatków i opłat lokalnych i mogą być podejmowane niezależnie od uchwał przewidujących innego rodzaju pomoc.

Podatki od nieruchomości

Podatnikami podatku od nieruchomości są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki nieposiadające osobowości prawnej, będące:

- **właścicielami lub posiadaczami samoistnymi (osobami, które faktycznie władają rzeczą jak właściciel) nieruchomości lub obiektów budowlanych**
- **użytkownikami wieczystymi gruntów**
- **posiadaczami nieruchomości albo obiektów budowlanych (lub ich części) stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego**

Przedmioty opodatkowania w przypadku przedsiębiorstw są grunty, budynki i budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (grunty, budynki i budowle będące

w posiadaniu przedsiębiorcy lub innego podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą).

Podstawa opodatkowania:

dla gruntów – powierzchnia, jaka figuruje w ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez ośrodki geodezji;

dla budynków – powierzchnia użytkowa budynku lub jego części mierzona po wewnętrznej długości ścian na wszystkich kondygnacjach, z wyjątkiem powierzchni klatek schodowych oraz szypów dźwigowych. Za kondygnację uważa się również garaże podziemne, piwnice, sutereny i poddasza użytkowe. Kondygnacje o wysokości 1,4-2,2 m zalicza się w 50%, a jeżeli wysokość jest niższa niż 1,4 m powierzchnię tę pomija się.

dla budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – wartość ustalona na dzień 1 stycznia roku podatkowego, stanowiąca podstawę obliczania amortyzacji w tym roku, a w przypadku budowli całkowicie zamortyzowanych – ich wartość z dnia 1 stycznia roku, w którym dokonano ostatniego odpisu amortyzacyjnego. Jeżeli od budowli nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych - podstawą opodatkowania jest jej wartość rynkowa określona przez podatnika na dzień powstania obowiązku podatkowego.

Najbardziej popularne formy i metody inwestowania w nieruchomości⁵

W odniesieniu do przedsiębiorstw są możliwe trzy formy prawne inwestowania w nieruchomości:

- jednoosobowa działalność gospodarcza,
- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa

Jednoosobowa działalność gospodarcza ma zaletę w postaci możliwości uzyskiwania korzystnych kredytów już po kilku miesiącach. Wadą jest konieczność opłacania składek ZUS, ryzykowanie własnym majątkiem oraz brak dostępu do optymalizacji podatkowych. Działalność gospodarcza otwiera praktycznie każdą możliwość inwestowania poza inwestycjami grupowymi. Najczęściej jest wykorzystywana do różnego rodzaju wynajmów i podnajmów oraz do obrotu mieszkaniami i innymi nieruchomościami.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest spółką prawa handlowego, która pozwala na oddzielenie majątku prywatnego i firmowego, ogranicza odpowiedzialność oraz ponoszenie ryzyka własnym majątkiem, pozwala na dziedziczenie oraz sprzedaż i kupno. Członkowie zarządu oraz właściciele nie są obciążeni obowiązkiem opłacania składek ZUS. Z tej formy prawnej najczęściej korzystają średnie i duże firmy, które inwestują w grunty, kamienice lub inne droższe nieruchomości. Jest korzystna w przypadku wynajmów i podnajmów. Zastrzec jednak należy, że kredyt na korzystnych warunkach można otrzymać zwykle dopiero po 2 latach, chyba że posiada się jakieś inne zabezpieczenie.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa jest wykorzystywana do przedsięwzięć, w których osoby inwestorów mają być chronione. W tej formie prawnej występują dwie strony: komplementariusza oraz komandytariusza. Zwykle spółka z o.o. zostaje komplementariuszem, czyli kompletnie odpowiada za zobowiązania spółki oraz zarządza firmą. Komandytariuszami zostają inwestorzy. Ich rola nie powoduje żadnego ryzyka i jest związana tylko z faktem inwestowania gotówki. Najczęściej z tej formy prawnej korzysta się w tzw. inwestycjach grupowych.

¹ Na podstawie: Colliers International dla Urzędu Miasta Łodzi, „Łódzki Rynek Nieruchomości 2017”; Biuro Obsługi Inwestora UMŁ we współpracy z OPG Property Professionals, „Pierwotny rynek nieruchomości mieszkaniowych 2017 w Łodzi”

² Na podstawie: <https://bip.mswia.gov.pl/bip/sprawy-obywatelskie/15930,Nabywanie-nieruchomosci.html>;

<https://amw.com.pl/pl/nieruchomosci/zasady-nabywania-nieruchomosci/cudzoziemcy/zezwozenie>

³ Na podstawie: Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 414

⁴ Na podstawie: Polska Agencja Inwestycji i Handlu, „Zwolnienie z podatku od nieruchomości”

⁵ Na podstawie: Polska Agencja Inwestycji i Handlu, „Zwolnienie z podatku od nieruchomości”

regulacje dotyczące zatrudniania obcokrajowców¹

Wykonywanie w Polsce pracy przez cudzoziemców jest możliwe po spełnieniu szeregu warunków wynikających z przepisów prawa, m.in. ustawy o cudzoziemcach:

- ▶ cudzoziemiec musi posiadać ważną wizę lub inny dokument uprawniający go do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, np. zezwolenie na pobyt czasowy, które potwierdza karta pobytu (nie może to być np. wiza turystyczna);
- ▶ pracodawca zamierzający zatrudnić cudzoziemca musi uzyskać dla niego zezwolenie na pracę (wydawane przez właściwego wojewodę), chyba że cudzoziemiec posiada tzw. jednolite zezwolenia na pobyt czasowy i pracę;
- ▶ wykonywanie pracy przez cudzoziemca nie może odbywać się na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę (z wyjątkiem powierzenia pracy o innym charakterze lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym, pod warunkiem powiadomienia o tym w terminie 7 dni wojewody, który wydał zezwolenie).

Uwaga!

Każda osoba, która posiada obywatelstwo któregośkolwiek z państw członkowskich UE, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii podejmuje pracę zarobkową na terytorium Polski bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.

W przypadku tzw. jednolitego zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, praca na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w tym zezwoleniu – jest do-
puszczalna pod warunkiem odpowiedniej zmiany treści zezwolenia, która odbywa się na wniosek cudzoziemca.

Pracodawca przed zatrudnieniem cudzoziemca ma obowiązek:

- ▶ żądać od cudzoziemca przedstawienia przed rozpoczęciem pracy ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (w szczególności wizy lub karty pobytu),
- ▶ przechowywać kopię tego dokumentu: w przypadku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę – w aktach osobowych pracownika, na zasadach i przez okres obowiązkowego przechowywania tych akt, a w razie zawarcia z cudzoziemcem umowy cywilnoprawnej – przez cały okres wykonywania pracy przez cudzoziemca,
- ▶ w terminie 7 dni zgłosić cudzoziemca do ubezpieczeń społecznych, o ile obowiązek taki wynika z obowiązujących przepisów,
- ▶ sprawdzić czy w stosunku do kandydata istnieje wymóg ubiegania się o zezwolenie na pracę,
- ▶ jeśli w danym przypadku zezwolenie na pracę jest wymagane, pracodawca powinien wystąpić do właściwego wojewody z wnioskiem o wydanie takiego zezwolenia dla danego cudzoziemca (chyba, że cudzoziemiec posiada tzw. jednolite zezwolenia na pobyt czasowy i pracę).

Zezwolenie na pracę jest wydawane dla konkretnego cudzoziemca i określa pracodawcę zatrudniającego cudzoziemca, stanowisko lub rodzaj pracy, a także okres ważności zezwolenia. W przypadku delegowania cudzoziemca do pracy na terytorium Polski, w zezwoleniu na pracę, obok pracodawcy zagranicznego, określa się również podmiot, do którego cudzoziemiec jest delegowany. Jeżeli zezwolenie dotyczy pracy cudzoziemca w charakterze pracownika tymczasowego, w zezwoleniu na pracę, oprócz agencji pracy tymczasowej, określany jest także pracodawca użytkownik.

W określonych sytuacjach cudzoziemcy mogą wykonywać pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez zezwolenia na pracę lub zezwolenia na pobyt czasowy i pracę.

Sytuacje te są ściśle określone w aktach prawnych regulujących kwestie związane z pobytem cudzoziemców na terytorium RP. Oprócz obywateli UE i EOG (oraz członków ich rodzin) do kategorii cudzoziemców zwolnionych z konieczności uzyskiwania zezwolenia na pracę zalicza się m. in. posiadaczy Karty Polaka, osoby posiadające status uchodźcy, zezwolenie na pobyt stały w Polsce czy zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, ale także studentów studiów stacjonarnych, sportowców czy osoby uczestniczące w programach realizowanych w ramach działań Unii Europejskiej lub innych międzynarodowych programach pomocowych. Pełny zakres kategorii osób zwolnionych z wymogu uzyskania zezwolenia na pracę znajduje się w następujących aktach prawnych:

ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest douszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę,

ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

¹ Na podstawie: Państwowa Inspekcja Pracy, „Jak legalnie zatrudnić cudzoziemca?”; Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, „Zatrudnianie cudzoziemców – praca bez zezwolenia”

kontakty i użyteczne adresy:

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź
e-mail: info@lodzkie.pl,
www.lodzkie.pl

Kancelaria Marszałka

tel. +48 42 663 30 01,
tel. +48 42 663 32 31
fax: +48 42 663 30 02
e-mail: marszalek@lodzkie.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

Departament ds. Przedsiębiorczości

ul. Tuwima 22/26, 90-002 Łódź
tel. +48 42 291 98 40
tel. +48 42 291 98 41
e-mail: przedsiębiorczosc@lodzkie.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego Regionalne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera

ul. Tuwima 22/26, 90-002 Łódź
tel. +48 42 291 98 42
tel. +48 42 291 98 50
tel. +48 42 291 98 51
e-mail: przeds@lodzkie.pl

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

ul. Tymienieckiego 22/24, 90-349 Łódź
tel. +48 42 676 27 53,
tel. +48 42 676 27 54
fax: +48 42 676 27 55
email: info@sse.lodz.pl
www.sse.lodz.pl/en

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego Biuro Handlu Zagranicznego Województwa Łódzkiego

ul. Tuwima 22/26, 90-002 Łódź
tel. +48 42 291 98 77
e-mail: bhz@lodzkie.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

Centrum Innowacji Biznesowej

Lokalizacje: Zgierz, Zduńska Wola, Bełchatów, Kutno, Łódź,
Sieradz, Radomsko
www.cib.lodzkie.pl

Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

ul. Narutowicza 34, 90-135 Łódź
tel. +48 42 208 93 11
fax: +48 42 208 92 10
e-mail: kontakt@larr.lodz.pl
www.larr.lodz.pl

„Bionanopark” Sp. z o.o.

ul. Dubois 114/116, 93-465 Łódź
tel. +48 42 280 76 76
fax: +48 42 684 50 00
e-mail: biuro@technopark.lodz.pl
www.technopark.lodz.pl

Centrum Obsługi Przedsiębiorcy

ul. Moniuszki 7/9, 90-101 Łódź
tel. +48 42 230 15 55,
tel. +48 42 230 15 56
www.cop.lodzkie.pl

Regionalne Biuro Województwa Łódzkiego w Brukseli

Referat ds. Współpracy Międzyregionalnej

Square Marie-Louise 2, 1000 Brussels
tel. +32 2 230 90 77
fax: +32 2 231 90 77
e-mail: rbwl@lodzkie.pl
www.bruksela.lodzkie.pl

Regionalne Biuro Województwa Łódzkiego w Chengdu w Chinach

6F, West Building, La De Fang Si, 1480 Tianfu Avenue
Chengdu, Sichuan, P.R. China, 610042
tel. +86 130760607352
e-mail: pawel.blazejczyk@lodzkie.pl
chengdu@lodzkie.pl

Opracowanie:

Zespół badawczy ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.
ul. Grunwaldzka 5, 99-301 Kutno, www.asm-poland.com.pl

ASM Centrum Badań i Analiz Rynku

Projekt realizowany był przy udziale zespołu Regionalnego Centrum Obsługi
Inwestora i Eksportera w Departamencie ds. Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Łódzkiego:

Janusz Baranowski, Marek Kudła, Joanna Niedźwiecka, Ewa Choińska

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu samorządu województwa łódzkiego. Zmieniamy Łódź z Funduszami Europejskimi

